



MİMAR SİNAN

4. P.S. Büyük Üstad Mesajı Orhan ALBAC
7. İngiltere Büyük Locası Arşivlerinde
Türkiye İle İlgili Dokümanlar 4. Kısım Cahit LAYIKTEZ
14. Türkiye Milli Büyük Şarkı'nın
Esas Teşkilat Statükosu Refik DİKERMEN
30. İslâm Filozofları Ne Diyor? Naki Cevad AKKERMEN
40. Masonlukta Dolizm ve Talizm Raşit TEMEL
44. Türk Gençliğinin Sorunları Raşit TESAL
49. «Allah ve Din Hakkında»
Anderson 1723'ten Günümüze Yusuf RÖKDAMAR
59. Masonik Tolerans Nezih RONA
63. Saygı Üzerine Aydın Saka AKAY
70. Konfucius Felsefesi ve Masonluk V.H. SADAÇCA
75. Bir Düzelime Haluk BİTEK
77. Localardan Haberler Mimar SİNAN



MİMAR SİNAN

**Gevşemeyin, endişe etmeyin. İnancınız
sağlamsa, mutlaka başaracaksınız.**

Şâni Yüce Kur'an, S.III.139



Kapak Kompozisyonu : ŞİNASİ BARUTÇU
YENİLİK BASİMEVİ — TİPO — OFSET
Tel. : 143 55 72 ☆ İSTANBUL — 1989



MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

Tarhi, çağdaş ve gerçekçi açıdan

araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına

İmtiyaz sahibi: Cavit YENİCİOĞLU

Yazı İşlerini fillen idare eden: Reşad UMUR

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ

SAYI: 73

Nuruşiya Sokağı 25, Beyoğlu, Tel.: 149 24 51

EYLÜL 1989

4. P.S. Büyük Üstad Mesaî Orhan ALSAÇ
7. İngiltere Büyük Locası Arşivlerinde
Türkiye ile ilgili Dokümanlar 4. Kısım Celli LAYIKTEZ
14. Türkiye Milli Büyük Şarkı'nın
Esas Teşkilat Statükosu Refet DİKERMAN
30. İslâm Filozofları Ne Diyor? Nakî Cevad AKKERMAN
40. Masonlukta Delizm ve Telizm Raşit TEMEL
44. Türk Gençliğinin Sorunları Reşat TESAL
49. «Allah ve Din Hakkında»
Anderson 1723'ten Günümüze Yusuf KÖKDAMAR
59. Masonik Tolerans Nezih RONA
63. Saygı Üzerine Aydın Sefa AKAY
70. Konfücius Felsefesi ve Masonluk V.H. SADACCA
75. Bir Düzeltme Hâluk BİTEK
77. Localardan Haberler Mimar SİNAN



P.S. BÜYÜK ÜSTADIN MESAJI

Sevgili Kardeşlerim;

Hangi kardeşimle konuşsam, tüzüklerimizde ve ritüellerimizde uygulanmasında zorluk veya anlamsızlık olan yerler, eski deyimle «zafı telif» yani «ifade zayıflığı» olan tümce veya pasajlar, hatta yanlışlıklar olduğu konusunda fikir birliğine varırız. Bunların düzeltilmesi için bir çalışma yapalım, bunları düzeltelim ve hiç olmazsa yeni baskılarında tekrarlamayalım, deyince sanki bunlar dokunulmaz şeylermiş gibi «aman değiştirmeyelim, düzeltmiyelim» sesleri duyulmaya başlar.

İlkelerinde iyiyi, doğruyu, güzeli aramak, bilime saygılı olmak gibi güzel şeyler olan Masonluğun, dost ve düşmana karşı bu noksanlarla çıkmasına nasıl razı olunur, anlamıyorum.

Bu söylediklerim dil bakımından da geçerlidir. Artık kullanmadığımız sözcükleri tüzük ve ritüellerimizin yeni baskılarında bugün kullandıklarımızla

değiştirsek, masonluk bakımından günaha mı girmiş oluruz?

Biz masonluğu batıdan almışız. Alırken de her şeyimizi tercüme etmişiz. Bir kısmının yanlış tercüme edildiğininide, zamanla görmüş, düzeltmişiz. Masonluğu da bu yüzden yanlış uyguladığımız için yıllarca tanınmamışız. Bütün bu yanlışlıkları 10 - 15 yıl önce düzelttik. Her şeyimizi intizama soktuk. Bu işleri yaparken de, bazen aceleden, bazen yapan ve yazan kardeşlerimizin, ki içlerinde ben de vardım, özel üslupları nedeni ile, eski deyimlerle yenilerini karışık şekilde kullanmışız. İfade zayıflıkları olmuş. Bir yerde celse, bir yerde oturum, bir yerde zabıt, bir yerde tutanak, bir yerde prensip, bir yerde ilke demişiz.

Aceleden lise, hatta orta okul öğrencisinin bile Türkçe kompozisyon ödevinde olsa öğretmeni tarafından düzeltilecek yanlış ifadeler kullanmışız. Bunları düzeltsek, doğru bir Türkçe gramerle ve herkesin anlayacağı yalın bir ifade ve kısa cümlelerle yazsak Masonluğumuza halel mi gelir?

Bakınız, pek Sayın Büyük Üstadlarımızdan rahmetli Hayrullah ÖRS Kardeşimiz, ki bu çalışmalarda büyük emeği olanlardan biri idi, Mimar Sinan Dergisinin 5. sayısındaki mesajında ne demiş (paragraf 3).

«Dünyada hiç bir eserin kusurlardan ve yanlışlardan tamamı ile kurtulmuş olduğu iddia edilemez. Ama bizim ana prensibimiz daima daha iyiye, daha doğruya gitmek değil midir? O halde, göreceğimiz, bu işte çalışan kardeşlerimizin gözlerinden kaçmış olan noktaları zaman zaman, usullerimize uygun olarak düzeltmemiz için hiç bir engel yoktur.»

İşte bu anlayış içinde ritüellerimiz bilgilerine saygılı olduğumuz kardeşlerimizden oluşan komisyonda ele alınmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Usullerimize uygun olarak konvandan geçirilecektir.

Ben değiştirmeyelim diyen kardeşlerimin de bu tür düzeltmelere karşı olacaklarını sanmıyorum. Onların, başka obediyanlardaki uygulamaları görüp hoşlarına giden hemen herşeyi bizde de yapmaya kalkışmak sureti ile istenen değişikliklere karşı olduklarına eminim. Bu anlamda ben de onlara katılıyorum. Bu tür taklitçiliğe karşıyım.

Her Obediyanın kendine özgü çalışma rehbetleri vardır. Bizim de var. Masonluğun özüne sadık kaldıkça başkalarına benzemeğe özenmemiz gerekmez.

Orhan ALSAÇ
Büyük Üstad

İngiltere Büyük Locası Arşivlerinde Türkiye ile İlgili Dökümanlar

4. KISIM (21.6.1971 - 14.12.1984)

Celil LAYIKTEZ

Dok. No. 56 Tarih : 21.6.1971

Bü. Sek. Nafiz Ekemen, Bü. Sek. Stubbs'a Ahmet Rasim Cin'e gösterdikleri yakınlık için teşekkür etmekte ve arşivlerinde saklı bulunan Türkiye ile ilgili dokümanların mikrofilme çekilmeleri için izin istemektedir.

Dok. No. 57 Tarih : 23.6.1971

Bü. Sek. Stubbs Bü. Sek. Nafiz Ekemen'e yazmaktadır.

Mektubun ilk paragrafı Royal Masonic Hospital'in adresi ile ilgili. (Dok. No. 58'den konunun Muzaffer Erginsoy K.in rahatsızlığı ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır.)

İkinci paragrafta, Dok. No. 56'daki mektuba cevaben, arşivlerinde saklı Türk Masonluğu ile ilgili evrağın mikrofilme çekilmesine izin veremeyeceğini ve zaten Türkiye Bü. L.sinin kuruluşu ile ilgili dokümanların arşivlerinde bulunduklarını hiç sanmadığını ve Türkiye'deki İngiltere Bö. Bü. L.sı evrağının Türk Masonlarını ilgilendiremeyeceğini belirtmektedir. Gene de, eğer Cin K. yalnızca Bü. L.mızla ilgili do-

kümanların varlığını biliyorsa, konuyu ilgili komiteye havale edebileceğini yazmaktadır.

Dok. No .58 Tarih : 16.7.1971

23.6.71 tarihli mektuba cevaben (Dok. No. 57), BÜ. SEK. Nafiz Ekemen BÜ. SEK. Stubbs'a Muzaffer Erginsoy K. için gösterdikleri yakınlığa teşekkür ettikten sonra, mikrofilm çekimine izin verilmediğine göre, hiç değilse bir K.imizin kütüphanelerinde not almasına izin verilmesini rica etmektedir.

Dok. No. 59 Tarih : 26.7.1971

BÜ. SEK. Nafiz Ekemen'e hitaben BÜ. SEK. Stubbs Türkiye'den gelecek bir K.in İngiliz LL'da tekris edilen Türk Büyükleri hakkında not tutmasına izin verdiklerini bildirmekte, gelecek K.in konuyu Kütüphane Müdürü A.R. Hewitt K.ile görüşmesi gerektiğini belirtmektedir. Mektubun bir kopyası Hewitt K.'e yollanmıştır.

Dok. No. 60

Dok. No. 59'un kopyasının Hewitt K.'e iletilmesi ile ilgili iç yazışmadır.

Dok. No. 61 Tarihi : 12.1.1972

Türk ritüelleri hakkında Kütüphane Müdürünün (A.R. Hewitt K.) BÜ. SEK.e yolladığı mütalaa: (Tam metin)

Bu ritüelin sayfalarını karıştırdım, çok değişik ve karışık kaynaklardan (ploglot+) geldiğinden ne diyeceğimi bilemiyorum. Anlaşılan, ritüelleri düzenleyenler birçok değişik ritüelden alıntılar yapmışlar ve en azından şaşırtıcı bir sonuç elde etmişlerdir. Sorulu cevaplı öğretilerde görülen ifrat devamlılığı bozmakta ve namzeti sersemletecek karakterdedir. Ritüelin çoğu İngilizdir, bir miktarı Schroeder'den alınmadır (bazı noktalarda kılıçların ve aynanın kullanılması gibi), Kontinental olduğunu tahmin ettiğim gerisini ise teşhis edemedim. L. da oturma düzeni Schroeder'deki gibidir: Ön. Üs. Muh., Üs. Muh.in sağında (bir nevi hocalık etmektedir); Sek. takriben Güney Doğuda; her üç derecede tersimaat okunmakta.

Açılışlar uzun sürmekte ve L. açıldıktan sonra gelenler ayrıntılı bir

(*) Ploglot : (plog : hobi, oyun) (glot : dil); poliglot kelimesine benzetilmiş (CL)

merasimle kabul edilmektedirler. Tekrisden hemen önce uzun bir sual - cevap faslı vardır. «Hazırlayıcı K.» (Muhakkik) adayı getirir. Uzun bir boşluktan (tarradidle) sonra bizde olduğu gibi mükellefiyetler tevdi edilir. Hasenat kutusunun takdimi de bizim usullerimize uygundur. Yemin metni de benzemektedir, ancak bazı kısımları çıkarılmıştır.

İkincide, adayın Na.lar tarafından sorgulanması İngiliz uygulamasına çok yakındır. Adım atmayı öğretmeden önce Muhakkik Kelimeyi verir.

Üçüncünün gezilerinde Na.lar basamaklarından inerek Adayın ellerini muayene ederler. Muh. gene adımları gösterip Kelimeyi verir. Şurada, burada bazı kelimelerin değişmesine rağmen Yemin bizimki gibidir. Yemin metninden tradisyonel cezalar çıkarılmış olmakla beraber, Üs. Muh. sonraki konuşmasında onları açıklar. Tradisyonel hikâye, arama dahil olmak üzere, oynanır bu da Amerika'yı hatırlatır. Yukarıdaki mütalaamın fazla derine gidemediğini sanıyorum, daha detaylı bir mukayese istediğiniz takdirde tarafıma bildirmenizi rica ederim. Memurların hastalık dalgası bittiğinde ihtiyacınız olduğunda, daha derin araştırma yapabileceğim.

A.R.H.

Bü. Sek.in mektubun altına el yazısıyla notu :

«Kütüphaneciye: Çok ilginç, aydınlatıcı; teşekkür ederim. Orijinleri hakkında bildiklerimiz teyid edilmekte ve türettiğiniz «ploglot» kelimesi ile de fevkalade anlatılmaktadır.»

Bü. Sek. Stubbs'ın parafı

Dok. No. 62 4.1.1972

Sadi Aral K.imiz tarafından Bü. Sek. Stubbs'a yazılmaktadır. (Tam Metin)

20 Aralık tarihli mektubunuza cevaben yeni 1, 2 ve 3 derece ritüellerimizi ilişikte takdim ediyorum. Bu ritüeller Türkiye Bü. L.sı tarafından Türkçe hazırlanmışlar ve İngilizce, Fransızca, Almanca ve Yunanca çalışan LL.ımız olduğundan, bu dillere çevrilmişlerdir. Halen tüm LL bu yeni ritüellere göre çalışmalarını yürütmektedirler ve söz konusu değişiklikler yüzünden tüm iç tüzüklerin, yasaların ve merasimlerin yeniden düzenlenmeleri gerekecek, bu da birçok değişikliği beraberinde getirecektir. Bü. L. standart merasimler üzerinde çalış-

şarak durumu 1972'nin sonundan önce açığa çıkarmak üzere etken bir faaliyet sürdürmektedir.

Çalışmalarımız hakkında zaman zaman tarafınıza bilgi vereceğim, arada K. saygılarımı kabul etmenizi rica ederim.

Sadi Aral

Bü. Sek. Stubbs'ın alta eklediği not :

«Kütüphaneciye: Bu mütalaayı gözden geçirin ve ilginç bulduğunuz herhangi bir hususu işaretleyin»

Paraf

Dok. No. 63 Tarih : 23.9.1975

Bü. Üs. Nafiz Ekemen Türkiye'den İngiltere'ye dönmüş Keith Stokes K.e yazarak Bü. Sek. Stubbs'la görüşmesini ve Türkiye ile ilgili arşiv evrağı ile ilgilenmesini rica etmektedir.

Dok. No. 64 Tarih : 23 Eylül 1975

23 Haziran 1971 tarihli mektuba atıf yaparak (Dok. No. 57) Bü. Sek. Ziya Umur Bü. Sek. Stubbs'a yazmakta ve Efes L.sı üye ve Üs. Muh.Keith K.i kendisine takdim etmekte ve arşivlerle ilgilenmesine izin verilmesini rica etmektedir. Bu arada Fransız Grand Orient'ından alınan izinle Fransız Milli Kütüphanesinden Türkiye ile ilgili dokümanların alınmış olduğunu da belirtmektedir.

Dok. No. 65 Tarih : 14.10.1975

Kütüphane ve Müze Müdürü (T.O. Haunch K.) Keith Stokes K.e yazarak Bü. L. zabıtlarından Türkiye ile ilgili iki alıntıyı ekte yolladığını belirtmektedir. Bu bilgilere R.F. Gould'un «History of Freemasonry» kitabında temas edildiğini yazan Haunch K., Türkiye ile ilgili başka hangi bilgiyi verebileceğini bilemediğini ve icabında kendisiyle görüşmeye hazır olduğunu ifade etmektedir.

Dok. No. 66 Tarih : 1.10.1975

J.M.H. imzalı dahili mektup Bü. Sek.'e hitap etmekte, Haunch K. izin de olduğundan konuya kendisinin baktığını yazan imza sahibi Cin K.in zamanında arşivde bol not tuttuğunu ve Stokes K.e verilebilecek yeni bilginin bulunmadığını belirtmektedir.

Dok. No. 67 Tarih : 7 Kasım 1975

Bü. Sek. Ziya Umur Kütüphanesi ve Müze Müdürü T.O. Haunch K.e yazarak verilen bilgi ve Stokes K.e araştırmalarında yardım edileceğine dair yapılan vaadile ilgili olarak teşekkür etmektedir.

Mektubunun ikinci paragrafında Ziya Umur Üs. söz konusu , onbir L da tekris edilmiş Türklerin listesini istemekte, bunun masonik tarihimize ışık tutacağını belirtmektedir.

Mektubun altında Bü. Sek. Stubbs'ın el yazılı notu :

«Hala Keith Stokes K.in çalışmalarında ümidli varsa, 1971 tarihli muhaberatı (herhalde Dok. No. 57 ve 59) dikkatle okumadığı anlaşılmaktadır. Lütfen bu muhaberata bakınız ve kendisine gerekli izahatta bulununuz (zaten verebilecek fazla bir bilgimizin de var olduğunu sanmıyorum)».

Dok. No. 68 Tarih : 22.10.1976 — İzmir

Albert N. Arditti K. Kütüphanesi ve Müze Müdürü Terence O. Haunch K.e San Francisco'dan Alex Horne K.in tavsiyesi ile yazarak, Türkiye'deki Quatuor Coronati benzeri L.nin üyesi olduğunu ve Türkiye'de Masonluğun orijinlerini araştırdığını bildirmekte, kendisine bu konuda yardımcı olunmasını rica etmektedir.

P.S. olarak da Bü. Sek. Stubbs'ın kendisini şahsen tanıdığını, 5 kere L.sının Üs. Muh.lığını yaptığını, Türkiye Bü. L.sında görevli ve derecesinin de 33 olduğunu belirtmektedir.

Quatuor Coronati ile ilgili paragrafın hizasında, marjdaki not: «Herhalde 43 No.lu Mimar Sinan L.sından bahsediyor. Neşriyatları Bü. L.ya gelmektedir.»

Dok. No. 69 Tarih : 4.11.1976

Kütüphanesi ve Müze Müdürü Bü. Sek. Ziya Umur'a yazarak Arditti K.in mektubunun fotokopisini ilişikte sunduğunu bildirmektedir.

«...Arditti K.in talebi çok geniş kapsamlıdır ve kendisine nasıl yardım edebileceğimi bilemiyorum. İlk kaynak olarak memleketinizde bulunabilecek milli ya da özel arşivleri araştırması gerekecek. Daha önceki muhaberatımızdan da bildiğiniz gibi, İngiliz arşivlerinde 19 cu asırda kısa ömürlü İngiliz Bö. Bü. L.sının varlığını teyid eden evrağın

dışında doküman yoktur. Gould'un «History of Freemasonry» kitabında da belirtildiği gibi Türkiye'de zamanında faaliyette bulunmuş İrlanda ve İskoçya LL.ı için de söylediğim geçerlidir.

«Ayrıca, Fransız Grand Orient'ından kaynaklı bir miktar Fransız etkisinin de bulunduğu aşikârdır. Ancak bu obedians gayri muntazam olduğundan bilgi için onlarla temas edilemez.

«Arditti K.e daha fazla yardımcı olamadığımdan müteessirim.»

Dok. No. 70 Tarih : 14.6.1978

R.A.C. Mordant K. BÜ. Sek. Stubbs'a İstanbul'da bir L.yı ziyaret ettiğini ve mektubun ekinde çalışmalarımız hakkında bir rapor sunduğunu bildirerek arzu edildiğinde tamamlayıcı bilgi için görüşmeye hazır olduğunu yazmaktadır.

L.nın tezyinatı ile ilgili bir krokinin de bulunduğu raporda çalışmalarımız etraflıca anlatılmakta, yabancıların fazla bir soruşturma yapmadan L.ya kabul edildikleri üzerinde durulmaktadır.

Raporun marjlarında BÜ. Sek. Stubbs'ın ilgilenererek işaretlemiş olduğu paragraflar aşağıda özetlenmiştir :

— Türkiye BÜ. L.sının 1909'da Mısır BÜ. L.sı, sonra da İskoçya BÜ. L.sı tarafından olmak üzere iki kere konsakre edilmiştir.

—R.A.C. Mordant k. L.ya tanıtma mektubu ile yetinilerek ayrıca sına tabi tutulmadan L.ya alınmıştır.

— Türkçe'nin dışında, İngilizce, Almanca ve Fransızca çalışan LL vardır.

— Mordant k. Amerika'da Masonik cenaze merasimlerinin varlığından haberdardı, ancak ilk defa Türkiye'de Masonik nikâh merasimlerinin yapıldığını öğrenmiştir.

Dok. No. 71 Tarih : 27.6.1978

BÜ. Sek. Stubbs B.A.C. Mordant K.e yazarak rapor için teşekkür eder ve gördüklerinin tipik kıta Avrupası Masonik uygulamayı yansıttığını ve ayrıca görüşmenin gerekmediğini bildirmektedir.

Dok. No. 72 Tarih : 16 Ekim 1981

Kütüphane Müdürü K.den BÜ. Sek.e dahili mektup. (Tam metin)

Türkiye BÜ. L.sı hakkında :

Türkiye ile ilgili iş düşündüğümünden de uzun sürdü. İlişikte önceki muhaberat sunulmuştur. Konu uzun aralıklarla tekrar tekrar canlanmaktadır ve bana bir zamanlar burada bir hayli mesai harcamış Cin K.i hatırlatmaktadır. İsmi de «gün» (içki) gibi okunduğunu öğrenmek bizi neşelendirmişti.

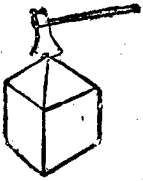
Mektubun altına BÜ. Sek.in notu :

«Bunu görmem işe yaradı. Türkiye'den gelecek yeni bir talebe hazır olalım.»

Dok. No. 73 Tarih : 14 Aralık 1984

Başında Başkan Evren'in fotoğrafı olan bir gazete kupürü (*). Hangi gazeteden kesildiği belli değil. Türkiye'nin iç politikasının müstehzi bir ifade ile uzunca anlatıldığı bu makalede mason Vural Arıkan'ın Kapıkule Gümrük olaylarından sonra, Özal'ın kayın biraderi İç İşleri Bakanı Tanrıyar'ın gümrük memurlarına işkence ettirdiğini iddia etmesi üzerine, görevinden alındığını bildirmektedir. Yazı M. Ali Ağca, Oral Çelik, Bozkurtlar ile İtalyan P2 L.sının ilişkilerine temas ettikten sonra Londra Büyükelçiliğimizde vuku bulan bazı nahoş olaylardan bahsetmektedir.

(*) Gazete kupürü Romeike and Curtice Press Clipping Bureau tarafından kesilerek, Franmasonluk - Türkiye rûmuza ile arşive yollanmıştır. (CL).



Türk Milli Büyük Şarkı'nın Esas Teşkilat Statükosu

P.S. BÜ.: Üs.: Orhan ALSAÇ'ın kalnederi Refet DİKERMEN (33°) kardeşin kitapları arasında çıkan, bir deftere elyazısı ve eski harflerle yazılmış bu metin aslına sadık kalarak yeni harflere çevrilmiş şimdi artık çok az kullanılan bazı kelimeler de () içinde bugünkü dilde olan karşılıkları ile yeniden yazılmıştır.

1935 senesinde bir heyet tarafından hazırlanarak o sene ilk baharda yalnız Meşrik-ı Azam'ın içtimasında müzakere edilebilen (Türkiye Milli Büyük Şarkı'nın) esas teşkilat statükosu metnidir.

Birinci Fasil

FRAN MASONLUK VE ESASLARI

1 — Fran Masonluk tesanüt (dayanışma) temeli üzerine kurulmuş bir birliktir. Bu birlik menşeiini çok eski teşekküllere vardırır. Bu gün dahi evvelce bu teşekküllerde mer'i (geçerli) olan ve muhtelif vesikalarda izleri kalmış bulunan usûl ve kaideleri ve bunlarla beraber ahlâki umdeleri talim vasıtası olarak kabul eder.

2 — Fran Masonlar, her vakit ve her iyi işte birbirlerine yardıma ve birbirlerini korumaya borçludurlar. Birbirlerine kardeş diye bakarlal

ve birliklerini bir kardeş birliği sayarlar. Bir Fran Mason unutmamalıdır ki, bütün insanlar mason olmasalar da kardeşlerdir.

3 — Fran Masonluğun ölküsü insanlığın yükselmesidir. Vasıtası be-

۱۹۲۵ نه سنه بر هئته طوقه نه هاجره نه ره اوسه ايلک ره
مايک نه ده اخلاک بر اجتماع مذاکره ايله بيله [تورکيه ملي بونون
نه فکله اساسي تشکيلونه اينستوتوسي مني] ده
برخي فصل

۱- خايد ماعونه واسطی

۱- خايد ماعونه خايدنه اولنه تور و طه بر بکله. بور بکله مشائی جودائی تشکله
وايدير. بولکوه دخی اولک بوشکلده مری اولکوه مختلف و تنوع لره ایلری قالمه بولانه اصول قای
بولکله بر اجتماعي عهده ری تنظیم واسطی اولکوه قولايدير.
۲- خايد ماعونه هر وقت دهکايي ايسته بر برکيه ياردير دیر برکيه تور و طه
بر برکيه تور و طه ده باقار. دیر بکله برکيه عايدير. برکيه ماعونه اولکوه ایلک بولکيه
انساند ماعونه اولکوه تور و طه نه بر

۳- خايد ماعونه اولکوه انسانلک بولکيه. واسطی برکيه مادی و فکری و معنوی و بولکيه
طوره ماعونه. ایلک استدر، دوستو بکله حجت، مادات و تور و طه کوزه تیر. بولکيه
جود بکله بولکيه حاکمه ايسته و حاکمه بيله جود اولکوه اولکوه دوسری کوزه کورک و بيله
فکله، صفت فکری کوزه کورکيه آل اولکيه. اولکوه دوستو بکله صحن اولکيه، ایلک بولکيه
خايد ماعونه کوزه کورکيه بکله ماعونه.

۴- خايد ماعونه بولکيه بکله بکله حاکمه ايسته. ایلک ماعونه بکله بکله حاکمه
خايد ماعونه بولکيه بکله حاکمه ايسته. ایلک ماعونه بکله بکله حاکمه
خايد ماعونه بولکيه بکله حاکمه ايسته. ایلک ماعونه بکله بکله حاکمه

۵- خايد ماعونه بکله حاکمه ايسته. ایلک ماعونه بکله حاکمه ايسته. ایلک ماعونه بکله حاکمه
نام بکله حاکمه ايسته. ایلک ماعونه بکله حاکمه ايسته. ایلک ماعونه بکله حاکمه
موجوب آلايه برکيه، حجت، مادات و تور و طه کورکيه خايد ماعونه بکله حاکمه
مفعول داکله بکله حاکمه ايسته. ایلک ماعونه بکله حاکمه ايسته. ایلک ماعونه بکله حاکمه
ايله ماعونه بکله حاکمه ايسته. ایلک ماعونه بکله حاکمه ايسته. ایلک ماعونه بکله حاکمه

şerin maddi ve fikri mevki ve seviyesinin durmadan ıslahıdır. İşlerinde, düşüncelerinde hürriyet, müsavât ve kardeşliği gözetir. Bu yolda ve bu dilekle birlikte çalışmak isteyen ve çalışabilecek olan özü ve sözü doğru her kese din, milliyet, sınıf farkı gözetmeksizin el uzatır. Onlardan düşüncelerine samimi olmaktan, iyilik yolunda fedakârlık göstermekten başka bir şey beklemes.

4 — Masonlar yüksek prensiplerini muhit (çevre)lerine telkin ederler. Herkes bu yüksek mesaiye tedricen hazırlanır. Fran Masonluk bütün terakkileri (ilerilikleri, yenilikleri) benimser ve ilmin ilerlemesine çalışır. Fran Masonluk bir mekteptir ki, orada kardeşlerine ışık verecek seçilmiş insanlar, düşünücüler yetişir.

5 — Fran Masonluk her kese hakiki menfaatlerini göstermeğe çalışır. İnsanlara sevişmeği, birbirlerine yardımı, tam bir anlaşma halinde yaşamayı öğretir. İyi düşünmek, iyi söylemek, iyi yapmak, hak ve hakikati durmayıp araştırmak, hürriyet, müsavât ve kardeşlik fikirlerini haricte tahakkuk ettirmek için bunları mahfiller dahilinde (Localarda) tatbik ettirmek, bütün ahlâki ve içtimai güç ve karışık meselelerin nazariyelerini tetkik ederek masonca propaganda yaparak, yazarak, kitaplar neşrederek (yayınlayarak) insanlığın tedrici inkişafına (zamanla gelişmesine), umumi menafie yarayan (genel yararlılara çalışan) müesseseleri çoğaltmağa ve hatta icabında yaratmağa çalışmak, işte masonluğun bütün saliklerine yüklettiği vazifeler bunlardır.

6 — Fran Masonluk Kainatın (Evrenin) Ulu Mimarı remzi (semböl) altında yüce ve ülkülü bir prensip kabul eden bir meslektir. Girenleri her hangi bir inancı, her hangi bir gidişi benimsemeğe zorlamaz. Doğruyu ve iyiyi araştırmak için hiç bir sınır koymaz ve yol seçiminde ısrar etmez. Ancak insanları ayıran her şeyden sakınmayı, fikirleri birleştiren her şeye sarılmayı ister.

7 — Fran Masonluk hiç bir doğmaya bağlanmaz. Hakikati sevenlere uzlaşma yolu açmak ve kardeşçe bir anlaşma kurmak için her türlü çekişmelerden kaçınır.

8 — Türk Fran Mason vatana halis ve tamamı ile sadıktır. Memleketin hürriyetini, istiklâlini müdafaa etmeği en yüksek bir vazife tanır. Fran Masonluk saliklerinden vatandaş ve mason sıfatı ile memleket kanunlarına riayet etmeği ve vatanlarının kendilerinden istediği her türlü fedkârlığa hazır bulunmayı ister. Her mason esasen hür ve an-



**Devlet arşivinde
muhafaza edilen
Sultan V Murad'ın
regalyesi**

*(Resim
Sayın Cüneyt Ölçer
arşivinden alınmıştır.)*

cak vicdanına tabî bir insandır. Her hususta anlaşmayı gözleyerek gönülleri ayıran her şeyden sakınır. Kalpleri birleştiren her şeye sarılır. Masonlar felsefe ve din bahislerinde olduğu gibi siyaset ve içtimaiyat (sosyoloji) meselelerinde de en geniş hoş görme esasını kabul ederler.

İkinci Fasıl

BÜYÜK ŞARK

Mad. 1 — Türkiye Büyük Şark'ı kendisine bağlı olarak kadim ve makbul (eski ve kabul edilmiş) iskoç ritine göre çalışan mason mahfillerinin (localarının) birliğidir. Bununla beraber Türkiye Büyük Şark'ı halen diğer obediyanlarla münakit (bağışlanmış) mukavelelere riayetkârdır.

Mad. 2 — Büyük Şark'ın toplanma ve çalışma merkezi İstanbul'dur.

Mad. 3 — Türkiye Masonları Büyük Şark'ı muntazam olarak teşekkül etmiş olan bütün dünyadaki mason kuvvetleri, müteakabiliyet şartı ile tanır.

Mad. 4 — Büyük Şark masonluğun ilk üç derecelerine ait çalışmalarında kendisine mudil (eş) veya mafevk (üstün) masonî hiç bir kuvvet tanımaz ve daha yüksek derecelerin işlerine karışmaz.

Mad. 5 — Türk Masonları büyük şarkının amacı ve teşekkül maksadı bütün yeryüzüne yayılmış olan masonluk esaslarını Türkiye'de ve Türkler arasında yaşatarak Türklüğün ve insanlığın hayrına ve yükselmesine çalışmaktır.

Mad. 6 — Büyük Şark'ın temeli Türk Mason Mahfilleridir. Mahfeller işbu esas teşkilat statüsünde gösterilen zamanlarda Büyük Şark'ı kuracak murahhasları (delegeleri) seçerler. Bu murahhasların vazife müddeti üç senedir. İşbu murahhaslar Büyük Şark umumi heyetini vücuda getirirler.

Mad. 7 — Faal azası (aktif üyesi) otuza kadar olan her mahfel bir murahhas ve bir murahhas mülazimi, otuzbirden elliye kadar faal azası olanlar iki murahhas ve iki mülazimi, ellibirden ne kadar ziyade olursa olsun bir mahfel ancak üç murahhas ve üç murahhas mülazimi seçer.

Mad. 8 — Murahhas veya murahhas mülazımı olmak için yirmibeş yaşını doldurmuş olmak ve Büyük Şark'ın merkezinde kendilerini seçen mahfellerce en az altı aydan beri mensup ve üç seneden beri üstad derecesinde bulunmak şarttır. Büyük Şark merkezinden uzak olan yerlerdeki mahfeller merkezdeki her hangi bir mahfelin üç seneden beri üstad derecesinde bulunan muntazam azasını murahhas ve murahhas mülazımı olarak seçebilirler. Ancak merkezdeki mahfellerden her birinin azası arasından dışardaki mahfellerden iki tanesinden fazlası için murahhas seçilemez. Büyük Şark merkezi haricindeki mahfeller ilk kânunda (Aralık ayında) toplanan Konvan çalışmalarına iştirak için fevkalade murahhas gönderebilirler. Bu fevkalâde murahhaslardan her biri Konvan toplantısı devam ettiği müddetçe mahfellerinin alelâde murahhaslarının yerlerine geçerler.

Mad. 9 — Büyük Şark'ın üç senelik çalışma devresine ilk kânunun (Aralık ayının) onbeşinde başlanır ve her sene Haziran sonuna kadar devam edilerek ondan sonra üç ay tatil yapılır. Üç senelik devrenin sonunda bütün mahfeller ikinci teşrin (Kasım) ayındaki son toplantılarında onbeş ilk kânunda toplanacak Büyük Şark yeni murahhaslarını seçerler. Toplantı devresi ortasında seçilen murahhaslar devre nihayetini ne kadar müddet geçerse geçsin devreyi iktinal etmiş sayılırlar.

Mad. 10 — Murahhaslara mahfellerden işbu esas teşkilat istatüsüne bağlı (1) numaralı nümuneye göre bir selahiyetname verilir ve diğer taraftan da mahfeller seçme neticesini Büyük Kitabete bildirirler. (Numune 2). Seçmede görülecek usulsüzlük icra komitesince mahfellerle muhabere ve müzakere edilerek tasbih ettirilir. Mahfellerle icra komitesi arasında bu hususta çıkabilecek ihtilaf Büyük Şark umumi heyetince hâl olunur.

Mad. 11 — Büyük Şark'a seçilmiş olan murahhasların umumi heyeti toplantı halinde Türkiye Masonluğunu temsil eder. Murahhaslar rey ve mutaalarında serbest ve müstakildirler. Ancak esas statüye veya umumi nizamlarla kendi mahfellerinin (Localarının) hususi nizamlarına taalluk eden (ilgilendiren) hususatta mahfillerinin verecekleri direktife göre hareket ederler.

Mad. 12 — Mahfeller kendi murahhaslarını azledemezler. Ancak aşağıda yazılı sebep ve tarzlarla murahhaslık düşer :

A) Murahhaslardan Büyük Üstatlığa ve muavinliğine intihap olanlar. (Seçilenler)

B) Son Büyük Divan azalığına (üyeliğine) intihap edilerek (seçilerek) bu vazifeyi tercih edenler.

C) Büyük Şark'ın müteakip üç toplantısına her ne sebebe mebni olursa olsun gelmeyenler,

D) Bir senelik toplantıların yarısında bulunmayanlar,

E) 11. Maddenin son fıkrasındaki direktife riayet etmeyenler,

Mad. 13 — 11. ve 12. Maddelerde yazılı direktife riayetsizlik Mahfillerce ruznamenin (gündemin) ilk maddesi olarak müzakere edilir. Murahhaslar da davet olunarak gelmişlerse kendileri dinlendikten sonra mevcut reylerin üçte ikisinin ekseriyeti ile keyfiyet tesbit ve karara rabt olunur. (bağlanır)

Mad. 14 — Kadim ve Makbul İskoç Ritine göre müptedi (çıрак), Refik (kalfa), ve Üstad derecelerine ait statü ve nizam yapmak ve tadil etmek, ancak Konvan halinde toplanan Büyük Şark umumi heyetinin selahiyeti dahilindedir.

Mad. 15 — Büyük Şark Umumi Heyeti, Türkiye Büyük Şark'ına mensup olan mahfellerin (Konvana ait bulunmayan) idari ve masonik bütün işlerini tanzim ve murakaba ederek bu hususta icra komitesine icap eden talimatı verir. Ezcümle :

A) Konvan tarafından tanzim edilen Statü ve nizamların tatbikine nezaret eder.

B) İcra komitesinin Konvan tarafından tasvip olunan program dairesinde çalışmasını murakaba eder.

C) İcra komitesi tarafından tanzim edilen statü ve nizam layihalarını (taslaklarını) tetkik ve konvana sevk eder.

D) Mahfellerin yaptıkları hususi nizamları tetkik ve Esas Statüye ve Umumi Nizamnameye muhalif bulunmadığı takdirde tasdik eder.

E) Statü ve Nizam maddelerini icra komitesinin tetkiki üzerine tefsir edilmek üzere Konvana sevk eder.

F) Yeniden Mahfeller tesis eder, Mahfelleri uyutur ve uyandırır.

G) Bütçedeki fasıllar arasında münakale yapar.

H) Mahfeller ve muhtelif heyetler arasındaki ihtilafı hakem sıfatı ile kati olarak hâl eder.

i) Kendi dahili nizamnamesini tanzim eder.

J) İcra komitesinin teklifi üzerine Masonlara ve Mahfellere verilmiş bulunan cezaları alâkadar (ilgili) mahfelin mütealâsı alındıktan sonra red veya tecil edebilir (kaldırabilir veya erteler).

Mad. 16 — Yeni Mahfeller, Büyük Şark Umumi Heyetinin tasvip kararından sonra teşkilat Statüsüne ve Umumi Nizamnameye ve olbapta (bu iş için) tanzim olunacak talimatnamelere göre kûrulur ve açılır.

Mad. 17 — Türkiye Büyük Şark'ının toplantılarında Üstad olan her mason, ziyaretçi sıfatı ile bulunabilir. Fakat müzakere ve reye iştirak edemez.

Mad. 18 — Büyük Üstadın ve murahhaslardan beşinin talebi ve ekseriyetin kararı ile Büyük Şark toplantıları, murahhaslarından gayrı hiç bir kardeş alınmayarak yapılabilir. Şu kadar ki, bu toplantılarda yalnız evvelce kararlaştırılan mevzular konuşulur.

Üçüncü Fası

KONVAN

Mad. 19 — Büyük Şark Umumi Heyeti :

A) Üç ayda bir alelade,

B) Her sene ilk kânunun (Aralık ayının) onbeşinde Konvan halinde toplanır ve aşağıdaki 21. maddede gösterilen işlere bakar.

Mad. 20 — Konvan toplantılarının kaç gün süreceğini İcra komitesi kararlaştırır.

Mad. 21 — Konvan, Büyük Üstad tarafından açılır. Heyeti umumi-yenin geçen celse (toplantı) zabtı (tutanağı) Büyük Kâtip tarafından okunur. Bilahare (bundan sonra) Konvanın devamı müddetince toplantıları idare etmek üzere gizli rey ile murahhaslar arasından bir reis ve bir reis vekili seçilir. Büyük Nazırlar, Büyük Üstad Muavini ünvanını alırlar, diğer vazife sahipleri Büyük Şark'ın aşağıda yazılı muvazzaflarından (görevlilerinden) mürekkeptir :

(1) Büyük Hatip, (2) Büyük Kâtip ve muavinleri, (3) Büyük Muhasip,

(4) Büyük Veznedar, (5) Muhakkik eksper, (6) Teşrifatçı ve idare memuru, (7) Büyük dahili muhafız.

Büyük Üstad Konvan reisini ve reis muavinini yerlerine oturtuktan sonra riyasetten çekilir. Konvanda söz doğrudan doğruya riyasetten (başkanlıktan) alınır. Büyük Şark merkezi haricindeki mahfeller konvaya fevkalâde murahhas gönderecek olurlarsa, keyfiyeti konvan toplantısından en az bir ay evvel icra komitesine bildireceklerdir. Reis ve reis vekilinin seçimlerinden ve yerlerine oturmalarından sonra ilk söz, geçen senenin işleri hakkında hazırlamış olduğu raporu okumak üzere icra komitesine verilir. Murahhasların cetveli tanzim olunur olunmaz konvan azasına tevdi edilir. Her murahhas bütün içtimalarda (toplantılarda) devam defterini imza eder. Münakaşalar ve müzakereler mahfellere ve murahhaslara gönderilen ruznameye derç olunur. Konvan mesaisine ait zabıtnameler (tutanaklar) gerek aynen ve gerek hulaseten (özet olarak) bülten ile neşrolunur. Konvan zabıtlarında nutuklarını hatipler Büyük Kitabet nezdinde görebilirler ve başka kâğıt üzerinde tashihlerini (düzeltmelerini) bildirebilirler. Konvanın ruznamesi (gündemi) icra komitesi tarafından teklif ve Büyük Şark Heyeti umumiyesi tarafından kabul ve tasvip olunur. Raporun müzakere ve kabulünden sonra konvan toplantılarında aşağıdaki işler görüşülür ve karara bağlanır :

- A) Statü ve nizamların yapılması ve değiştirilmesi,
- B) Yeni bütçe,
- C) Geçen sene bütçesine ait kati hesapların tetkik ve kabulü,
- D) Mahfellerin göstereceği namzetler (adaylar) arasından büyük heyet divan azasının seçilmesi (Heyet divanına seçilen aza murahhas ise murahhaslık ile divan azalığından birinden vaşgeçer),
- E) İcra komitesinin bir sene zarfında yaptığı işlerle ertesi sene yapacağı işler hakkındaki raporunun tetkik ve kabulü,
- F) Üç senede bir icra komitesine geçeceklerin seçilmeleri ve yerlerine oturtulmaları,
- G) Büyük Şark umumi masraflarını karşılamak için mahfellerden alınacak aidatın tayini,
- H) Maliye kontrol komisyonu azasının seçilmesi,
- İ) Para işlerini kontrola memur komisyon tarafından verilip evvelce

murahhaslara (delegelere) dağıtılmış olan matbu (basılı) raporun müzakeresi.

Dördüncü Fası

MÜŞTEREK AHKÂM

Mad. 22 — Konvan ve umumi heyet üstad derecesinde toplanır.

Mad. 23 — Kararların makbul olması için Konvan toplantılarında murahhasların mürettep adedinin üçte ikisinin, Büyük Şark umumi heyetinin adi ve fevkalâde toplantılarında yarısından bir fazlasının müzakereye ve reye iştiraki lazımdır. İlk toplantıya gelen murahhasların adedi konvanda bu hadlere uymazsa, ertesi günkü toplantıda ve Umumi Heyette ise on beş gün sonra tekrar yapılacak toplantıya kaç murahhas gelmiş olursa olsun, esas statünün değiştirilmesinden başka, bütün işler müzakere ve imtaç olunur.

Mad. 24 — Büyük Şark Umumi Heyetinin ve Konvanın kararlarını Türkiye'deki bütün mahfeller ve Büyük Şarka merbut (bağlı) bulunan heyetler tanımağa mecburdur. Büyük Şark Umumi Heyetinin ve Konvanın kararları basılarak bütün mahfellere ve Heyetlere dağıtılır.

Beşinci Fası

İCRA KOMİTESİ

Mad. 25 — İcra vazifesi İstanbul'da toplanan ve icra komitesi denilen bir heyete verilmiştir.

Mad. 26 — İcra komitesi bütün yazılarının başında (Türkiye Büyük Şarkı namına) ibaresini kullanır.

Mad. 27 — İcra komitesi en az ayda iki defa toplanır. Celsede mürettep azasının yarısından bir fazlasının bulunması şarttır. Kararlar bulunanların ekseriyeti ile ittihaz olunur. (alınır)

Mad. 28 — İcra Komitesi kendi icraatının Büyük Şark Umumi Heyetinin müzakeresinde rey veremez.

Mad. 29 — İcra Komitesi aşağıdaki azadan mürekkeptir :

(1) Büyük Üstad, (2) Büyük Üstad Muavini, (3) B.: I. Nazır, (4) B.: II. Nazır, (5) B.: Hatip, (6) B.: Hatip Muavini, (7) B.: Kâtip, (8) B.: Kâtip Muavini, (9) B.: Muhasebeci, (10) B.: Veznedar, (11) B.: Muhakkik Eksper, (12) B.: Teşrifatçı ve idare memuru, (13) B.: Dahili Muhafız. Eski Büyük Üstadlarla bilfiil ve bizzat Mahfel Üstadı Muhteremleri istişari rey ile icra komitesinin müzakerelerine iştirak edebilirler.

Mad. 30 — Üç sene müddetle seçilen bu muvazzaflardan, (görevlilerden) Büyük Üstad ve muavininden gayrisi aynı vazifeye intihap edilmemek şartı ile tekrar icra komitesi azalığına seçilebilirler.

Mad. 31 — İcra Komitesi azasının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaları şarttır.

Mad. 32 — B.: Üstad, Büyük Şark ve İcra Komitesi celselerine riyaset eder. Cemiyetin menfaatini ve işlerinin yolunda gitmesini temin için Statü ve Nizamların verdiği selahiyetleri (yetkileri) kullanır ve bütün komisyonlara riyaset edebilir.

Mad. 33 — İcra Komitesi azasından tesbit edilen toplantılardan mütevalî üç içtima (üst üste üç toplantıya), bir sene içinde altı içtima gelmeyenler hiçbir tebliğe lüzum görülmeksizin kendiliğinden müstafi (istifa etmiş) sayılırlar. Müstafi sayılan azanın yerine bir diğer murahhasın seçilmesi Büyük Şark Umumi Heyetince tahriren (yazılı olarak) bildirilir. Büyük Şark Müstafi aza yerine diğerini seçer ve ilk konvan toplantısında bu seçimi tasdik ettirir.

İcra Komitesinin vazife ve selahiyetleri.

Mad. 34 — İcra Komitesi aşağıdaki işleri görür.

A) Büyük Şark murahhaslarının intihap mazbatalarını getirip seçimde gördüğü usulsüzlüğü mahfellerle muhabere ederek tashih ettirir.

B) Mustacel ahvalde (ivedi hallerde) ve yahut hep birden veya ekseriyetle kendisinin istifası halinde Büyük Şark Umumi Heyetini en çok on beş gün içinde toplanmaya çağırır ve istifa katileştiği takdirde Umumi heyet yeni icra komitesini, ilk toplanacak konvana tasdik ettirmek üzere seçer.

C) Konvan toplantılarının günlerini kararlaştırır.

Ç) Esas teşkilât Statüsünün ve umumi nizamnamenin değiştirilme-

sini ve tadilini teklif eder. Ve bu babta hazırladığı projeleri Büyük Şark Umumi Heyetine gönderir.

D) Türkiye Büyük Şarkına mensup olan mahfellerin idari ve masonik bütün işlerini tanzim ve mürakaba için Büyük Şarktan alacağı talimatı tatbik eder.

E) Konvan tarafından tanzim edilip tatbik için Büyük Şarka verilen Statü ve Nizamları neşir ve ilan ve tatbiklerini murakaba eyler.

F) Mahfellerin yaptıkları hususi nizamları esas statüye ve nizamlara uygun bulursa Büyük Şarkın tasvibine arz eder.

G) Bütçedeki fasıllar arasında münakale (aktarma) yapmaya Büyük Şarka teklif eder.

H) Yeni mahfeller kurmak ve mahfelleri uyutmak ve uyumuş olanları icabında uyandırmak hakkında Büyük Şarka teklif yapar.

İ) Mahfellerin çalışmalarını, aralarına yeni kardeş almalarını, terfi-lerin usul ve nizama uygun olarak yapılmasını murakaba eder.

L) İcra Komitesi, Türk Masonları Yüksek Heyetine ve Hükümete ve diğer mason obediyanlarına karşı Büyük Şarka marbut (bağlı) bütün masonları temsil eder.

M) Diğer mason obediyanları ile temaslarda bulunarak masonluğun yükselmesi ve yayılması için anlaşma mukaveleleri yapar ve Umumi Heyetin tasvibine arz eder.

N) A.M.İ. teşekküllerinde Türk Masonluğunu temsil eder.

O) Türkiye Büyük Şarkı nezdinde ecnebi (yabancı) Obediyanların tayin edecekleri muhadenet kefilleri (dostluk kefilleri) için Umumi Heyete her obediyan için üç namzet (aday) intihap eder ve Heyeti Umumiyenin tasdikine arz eder.

P) Mahfeller ve kardeşler arasındaki anlaşamamazlıkları sulhen tesviyeye (barış yolu ile çözmeye) çalışır. Aldığı şikâyetleri tetbik ve tahkik eder. Uzlaşma yolu ile bitirilmeyen işleri nizamlarımızda gösterilen yerlere verir.

R) Mahfeli bulunmayan kardeşlerin işlerine hakem sıfatı ile baka-cak olan mahfelleri gösterir. Son divan huzurunda umumi masonluğu temsil eder.

S) Birinci Haysiyet Divanı kararlarına karşı verilen istidaları alarak son Büyük Divana verir. Suç işleyen Mahfellere ve kardeşlere karşı dava açar. Verilen kararlara lüzumunda itiraz ederek Haysiyet divanına gönderir.

Ş) İcra komitesi her sene mahfellerde umumi intihabat (genel seçim) yapılmadan bir evvelki toplanmada Hatip tarafından okunan ve mahfellerin bir senelik çalışmasını gösteren raporu tetkik eder, mevzuatla kabili telif (yasalara uygun) olmayan noktalara tesadüf edilirse ademi tekerrürü temin (tekrarını önlemek) için mahfellerin nazarı dikkatini celp eder. Mahfellerce mütalaası faydalı görülen raporların Büyük Şark bülteni ile neşri ve bu raporlarda fevkalade takdire şayeste görülecek mesaiyi ihtiva edenler bulunursa bunları da mükâfat komitesine gönderilmesi icra komitesinin vezaifi cümlesindendir. (vazifeleri arasındadır) Senelik raporunu muayyen olan vaktinde göndermeyen mahfellerin bu hareketi icra komitesince Umumi Heyetin ilk toplantısına bildirilir.

T) Büyük Şarkın senelik bütçe projesini hazırlar ve tetkik edilmek üzere Büyük Şark Umumi Heyetine yollar.

U) Umumi Heyetin ve Konvanın ruznamelerini (gündemlerini) yapar ve Konvana ait ruznameyi Umumi Heyetin tasvibine arz eder. Pek mühim işlere ait evrakın bir suretini de ruznamelere bağlar.

V) Umumi Heyetin her toplantısında evvelki zabıt okunup reye konur ve kabulünden sonra ruznamedeki maddeleri müzakereye başlamadan evvel icra komitesi lüzum görürse sair kardeşlere mahfeli tahliye ettirebilir ve toplantı arasındaki işleri hakkında Büyük Şark murahhaslarına izahat verir. Umumi Heyet bunu dinler. Lüzum görürse İcra Komitesinin çalışma zabıtlarını da getirtir ve aynen okutur. Yapılan işleri tasdik eder veya ehemmiyetine göre lazım gelen direktifleri verir.

Mad. 35 — İcra Komitesinin hep birden veya ekseriyetle istifası veya Büyük Şark Umumi Heyetinin dağılması üzerine yeni Umumi Heyet ve Konvan toplanıncaya kadar mevcut icra komitesi vazifeye devamla gündelik işleri görür.

Mad. 36 — Üç senelik devre içerisinde icra komitesinde her hangi bir suretle inhilal eden (boşalan) bir vazifeye Konvan toplantısını beklemeksizin Büyük Şark Umumi Heyeti tarafından yeni bir vazifedar seçilir. Bu yeniler seleflerinin (eskilerin) müddetini ikmal ederler

Şayet icra komitesi hep birden istifa ederse Konvan fevkalâde toplantı yaparak yeni heyeti seçer ve memuriyet müddetini tayin eder.

Mad. 37 — Müstacel ahvalde (ivedi hallerde) icra komitesi tarafından karar verildiği veya icra komitesinin hep birden veya ekseriyetle istifa ettiği veya murahhasların mürettep adedinin en az beşte biri tarafından istenildiği takdirde Umumi Heyet fevkalâde olarak en çok on çeş gün içinde toplanır. Bu toplantıda toplanmaya sebep olan meselelerden başka işler görüşülmez.

Mad. 38 — İcra Komitesi azası vazifelerine ait işlerde ayrı ayrı veya hep birden Konvana karşı mes'uldür. Vazifelerinin ifası esnasındaki suçlarından dolayı icra komitesi Umumi Heyeti Konvanca muhakeme olunur. Azanın vazife itibarı ile ferden işleyecekleri suçlardan dolayı muhakemeleri Büyük Haysiyet Divanınca görülür.

Mad. 39 — İcra komitesi Büyük Şark Umumi Heyetinin müsaade ve tasvibi ile yapılması lâzım gelen işlerde isticali mucip (çabuklaştırılması gerekli) vaziyetler olursa ve işbu Heyeti meselenin icap ettirdiği zamanda toplamağa imkân olamazsa mes'uliyeti altında karar ittihaz eder ve icraata geçebilir. Ancak bu gibi kararlar ve icabatı, on beş gün içinde toplanacak Büyük Şark Umumi Heyetinin tasdikine arz eyler. Büyük Şark Umumi Heyetinin tasdik veya red hususundaki kararı tayini esami ile tesbit edilir (ad belirtmek sureti ile saptanır). Netice üçte iki çoklukla menfi çıkarsa icra komitesi istifa eder. İstifa etmezse meseleye Büyük Haysiyet Divanı fevkalâde divan şeklinde derhal vaziyet eder. (el kor) Bu Divanın kararı da Umumi Heyetin kararına mutabık olursa (uyarsa) icra komitesi düşer.

Altıncı Fesil

HAYSIYET DİVANİ TEŞKİLİ

Mad. 40 — Haysiyet Divanı iki dereceden ibarettir :

- 1) Mahfellerin her biri tarafından teşkil olunacak birinci divan,
- 2) Konvan tarafından seçilecek büyük divan.

Mad. 41 — Büyük Şarkın bulunduğu merkezde 21. maddede mevzu bahis olan ve sureti teşekkülü ve selahiyeti umumi nizamname-

nin ... nci maddesinde tasrih edilen (açıklanan) bir Büyük Divan teşkil olunmuştur. Bu divan kendisine verilen kararları usul ve şekil hatasından veya statü ve nizamların yanlış tatbiki veya naks ve ihlalin-den dolayı bozar ve ait olduğu divana iade eder.

Mad. 42 — Büyük Haysiyet divanı azalığı aşağıda yazılı vazifelerle birleşemez :

1) Birinci divan azalığı, 2) İcra komitesi azalığı, 3) Maliye murakaba komisyonu azalığı, 4) Büyük Şark ve Konvan murahhaslığı.

Mad. 43 — Büyük Heyet Divanında muhakemesi görülen masonun tabi olduğu mahfele mensup bulunan Büyük Divan azası bu masonun muhakemesinde bulunamaz.

Mad. 44 — Birinci derecede teşekkül eden divanların ve Büyük Haysiyet Divanının kararları esbabı mucibeye müstenit (gerekçelere dayalı) olmalıdır.

Yedinci Fasıll

MASON AN'ANESİ

Mad. 45 — Her mahfel kadim ve makbul İskoç Riti mucibince ve intizam, İşaret, İems, hususi kelime, mürur (geçiş) kelimesi ve altı aylık kelimeyi muhafazaya ve Türkiye Büyük Şarıkının Konvan tarafından çıkarılan statü ve nizamlara uymaya mecburdur. Ancak birinci maddenin son fıkrasında gösterildiği gibi Türkiye Büyük Şarkı halen diğer obediyanlarla yapılmış olan anlaşmaları tanır. Resmi celselerde masonik çalışma Kadim ve Makbul Skoç Ritinin kabul ettiği esaslara göre açılır ve kapanır.

Sekizinci Fasıll

MALİYE İŞLERİNİN KONTROLU

Mad. 46 — Maliye işlerinin kontrolu Türkiye Büyük Şarkının Konvanı halinde toplantısında Murahhaslar arasında gizli rey ile seçilen yedi kişilik bir komisyon tarafından yapılır. Bu komisyonun vazife müddeti bir senedir.

TADİLAT

Mad. 47 — Esas teşkilat statüsünün değiştirilmesini veya yeniden yapılmasını Büyük Şarka mensup mahfellerin üçte biri isteyebileceği gibi murahhasların üçte biri veya icra komitesi de kendiliğinden teklif edebilir. Değiştirilme teklifleri icra komitesince yapılmadığı takdirde Umumi Heyete bildirmek üzere en az altı ay evvel icra komitesine verilmelidir. Bu taleplere Umumi Heyetçe teşkil edilecek komisyon bakar. Bu tetkikat neticelerini havi rapor Konvanın toplanmasından en az dört ay evvel basılarak mahfellere dağıtılır. Bu rapor yalnız Üstad olan Kardeşler tarafından müzakere olunduktan sonra üç ay içinde gelecek mütalaalarla beraber Konvana verilir. Konvanca kabul edilmeyen esas teşkilata dair değiştirme teklifleri iki sene geçmeden tekrar Konvana getirilemez.

— Hitam (son) —

Nümune (Örnek)

İsmi ve soyadı :

İsimleri ve soyadları :

FOTO

FOTO

FOTO

Doğduğu tarih :

Doğduğu tarihler :

Tekris tarihi :

Tekris tarihleri :

Üstat tarihi :

Üstat tarihleri :

Mahfellerdeki vazifesi :

Mahfellerdeki vazifeleri :

Muvazzah (açık) adresi :

Muvazzah adresleri :

..... Muh.: Mahfeli azasından yukarda evsafı yazılı
..... kardeşin tarihli
..... kardeşlerin
mahfel toplantısında mevcuda göre rey
ile Türkiye Büyük Şarkının senesi çalışma devresi
murahhas
için seçildiği kardeşçe selâmlarımızla bildirilir.
murahhaslar

Hatip

Üs.: Muh.:

Kâtip

İslâm Filozofları Ne Diyor ?

Naki Cevad AKKERMAN

Konumuz içersinde; Mutezile, İmamı, Gazali, Farabi, İbni Sinâ, İbni Rüşd, İbni Hâldun, Muhiddini Arabî ve Pir Sultan Abdal gibi ortaçağ İslâm Filozofları'nın bir bölümü'nün metafizik düşünceleri gözden geçirelecektir.

MUTEZİLE

Mutezile Arapça sözcüğü AY-RİLMA demektir.

Akılcı bir Felsefe olan Mutezile (Vâsil bin Ata) ÖT: 748 tarafından kuruldu. Bu yüzden MUTEZİLE tarikatına VASİLİYE de denir. Hocası (Basri) ile felsefi konularda anlaşmazlığa ve ayrılığa düştüler. İslâm dininde daha çok (Sünnî) inançlara karşı

çıkan Tanrı'nın özü (zatı) ve nitelikleri (sıfatı) konusunda İslam düşüncesi ile, özellikle Kur'an ile bağdaşmayan görüşler ileri süren bir yoldur. (Ehli sünnet) inancına göre Tanrı'nın (Zatı) ile (sıfatı) birbirinin aynıdır. Her ikisinde Tanrı varlığında birliğe ulaşmış, birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Mutezile bu anlayışı kabul etmez. Ona göre Tanrı'nın özü (zatı) ile, nitelikleri yani (sıfatı) birbirinden ayrıdır. Nitelik özden ayrı bağımsız bir varlıktır. Ehli sünnete göre TANRI tek'dir. Bütün nitelikleri onun özünde (Zatında) birliğe ulaşır. Onun üzerine Kendinden ayrı, başka bir varlık, başka bir (nitelik - sıfat) düşünülemez. İslam düşüncesine göre (Kader) vardır. Mutezile bu görüşü benimsemez. Çün-

kü insan Tanrı'ya karşı sorumlu değildir. Çünkü (kader) diye e-
linde olmayan bir eylemi yaptı
diye insan cezalandırılmaz. Bu
nedenle (kader) yoktur.

Mutezile, CENNETİ ve CEHEN-
NEMİ ve VAHYİ kabul etmez.
Her insanın iradesi kendi elin-
dedir. «Mutezile ehli sünnetin,
Kur'anın görüşlerine katılmaz..»

«Her olaya akılcı bir açıdan ba-
kan, AKILCI FELSEFE AKIMI,
Abbasi Halifeleri özellikle ME-
MUN tarafından korundu.»

Akla dayanan Mutezilerin karşı-
sına her zaman imana dayanan,
İmanı akıldan üstün sayan din-
ci görüşler çıktı. Mutezile çığı-
rından yirmi kadar felsefe akımı
doğdu. (Cebriye) de bunlardan
birisidir. Bu bir çeşit kadercilik
(Fatalisme)dir.

FARABİ

Farabi (870 - 950) Türk ırkındandır. Asıl adı (Ebu Nasır Mehmet Farabi)dir. Türkistan'da Farab şehrinde doğmuş ve Şam'da ölmüştür. Babası Uzluk, oğlu Tarhar ile Mehmet'de ilk öğrenimini memleketinde, İran'da ve Bağdat'da yaptı. Zamanının bütün bilimlerini öğrendi.

Eflatun'un ve Aristo'nun eserlerini yüz kerre okudu. Halep'te hükümdar Hamdanî tarafından himaye gördü. Eserleri Latince-

ye çevrildi. Ençok Aristo'nun eserlerini incelemiştir. Ona (Âlîmi Sâni) İkinci Üstad denir. Mantık'da ve siyaset felsefesindeki fikirleri beşer düşünce-
sinde bir hamle sayılır.

Tanrı ve Tanrı birliğinden bahsedilen bilim kelâm denen esas islâm felsefesinin FARABİ ile hiç bir ilgisi yoktur. O eski felsefenin, bu günkü felsefeye aktarılmasında pek önemli bir hal-
ka olmuş spinoza başta olduğu halde batı fikir adamlarını etkilemiştir.

Farabî İslam düşünce piramidi-
nin temelini meydana getiren ve
islâm âleminde akılcı felsefeyi
kuran kişidir. Aristoteles'in de
izleyicisidir.

Farabî felsefeye Mantık yolu ile girer ve daha çok metafizik üzerinde durur. Felsefe ile islâm dini arasındaki ayrılıkları uyuşmazlıkları, çelişmeleri mantık yolu ile ve ilkelerine dayan-
dırıp gidermeğe çalıştı.

Felsefesinde; dini değişmez bir öz olarak aldı ve Aristoteles mantığının verilerini gözönünde tutarak islâm dini felsefesi açısından ele alınması gerektiğini ileri süren dini felsefenin ayrılmaz bir bütün olduğunu, uyuşmazlıkların temelde değil dışta kalan yorumlarda düşüncelerin değerlendirilmelerinde bulunduğunu ileri sürer.

İslam dinine felsefi bir nitelik kazandıran Farabî tabiatçı felsefe yerine zihni felsefeye yöneldi. Bu felsefenin en güvenilir ilkesi Aristoteles mantığına dayanan akıl'dır. (İnsan zihni aklın ilkelerine, mantık kurallarına uyarak işleyeceği konuları çözebilir) düşüncesi felsefe konularını açıklama ve yorumlamada aklın ışığına başvurulması gereken tek aydınlatıcı kaynaktır. Farabî'nin görüşü, düşünceleri ya bilinc'e (Kelâm) gibi islâm bilimlerinde kullanılan bütün kanıtlar mantıktan ve mantığın önermelerinden alındı. Platon ile talebesi Aristo arasındaki düşünce ayrılıkları, yorum farkından başka bir şey değildir. Farabî teolojiya dayanarak Eflatun ile Aristonun arasını buldu. Felsefe konusu üzerindeki çalışmalarında amaç İslam dini ile Platon felsefesinde Deney'e, Akılcılığa dayanan duyularla kazanılan deney verilerini akıl ilkelerine göre değerlendiren, açıklayan bir görüşü vardır. Farabî'nin akılcılığı ile Ebubekir Razi'nin deneyciliğini birleştirir. Akıl ilkeleri ile deneyin birbirlerini tamamlayan iki temel varlık olduğunu ileri sürer.

İBNİ SİNA

İbni Sina (980 - 1037) arasında 57 yıl yaşadı ve (2.6.1037) de öldü. Aslen Belh'li olan ve son-

radan Buharaya göç eden İbni Sina 10 yaşında Kur'anı Kerimi ezberledi.

18 yaşına kadar hemen bütün bilimler üzerinde zamanının ulaşmasından en yüksek derecede bilgi sahibi oldu. En çok, Astro-nomi, metafizik üzerinde durdu. Birçok eserleri Avrupa'da okutuldu.

Felsefesi : Farabî'nin yolunda gitmekle beraber ondan daha orijinaldir. Yunan Felsefesini islâm kelâmı ile uyuşturmaya çalışır. Farabî ile Gazâlî arasında en önemli geçittir.

İbni Sina'ya göre Tanrı kadîm'dir ve ilk nedendir. Bütün varlıklar tek varlık olan yüce varlıktan (Tanrı'dan) çıkmıştır. Tanrı bütün varlık türlerinin değişmez, sonsuz ve sınırsız özüdür. Tanrıdan ilk çıkan varlık AKIL'dır. Bu yüce akıl tümelleri değişmez ilkeleri **bilir**. Ayrıntılarla ilgilenmez. Tanrı (ilk) ve (son) dur, (tek)dir. Her türlü eksiklikten uzaktır. Ruh manevi bir cevherdir ve ahret, ruhların ilk kaynağına dönüşünden başka bir şey değildir.

GAZALİ

(Ebu Hamid bin Mehmet al Gazâlî)

Kelâmcı islâm filozofudur.

(1058 - 1111) yüzyılında babasının iplikçi olması nedeni ile kendisine EL - GAZALÎ denilmiştir. Doğduğu yer olan (TUS) da ilk ve özellikle fıkıh öğrenimini zamanın gerçekten büyük bilim adamlarından yaptı. (1091) Bağdat'a müderris olarak gönderildi. Dört sene müderrislik yaptı. Fakat kapıldığı iblîmsel şüphe yüzünden 1095 de görevini bıraktı. Bir süre dervişler gibi hayat sürdü, hatta dili tutuldu. Şama gitti. Burada iki yıl Emevi camiiinde kimse ile görüşmedi. Gündüzleri kapısını kapadığı camiiin minaresinde yattı. Bir sürede sahrada yaşadı. Sonra Mekke'ye gitti. Bağdat'a döndü, yine derslerine devam etti. 10 yıl Tus'da kaldı. Tekrar Nizamiye medresesinde göreve çağrıldı. Yani Bağdat'da (1105), Daha sonra evinin yanında yaptırdığı medresede derslerini sürdürdü. Sultan SİNCER ideal görüşlüdür. Fakat resmi görev almadı.

GAZALÎ bilhassa ilk çağ Yunan filozoflarının o zaman bilinen eserlerini ve İskenderiyeli PLUTİNOS'u, yeni Eflatuncu felsefesini, Platonu, Aristo'yu ve felsefelerini inceledi.

GAZALÎ akla dayalı felsefeyi benimsemez. Ona göre akıl insanı yanıltır. Bir çok yanlışlıklara kaynak olur. Akıl, insanı gerçeğe götürecek bir güç değildir.

Her türlü şüphenin ötesinde kesinliğe varacak tek yol (iman)dır. İman hakikate ulaşmanın temel ilkesidir. Duyu verilerinin kesin olmadığını ileri süren GAZALÎ, imanda kesin ölçünün bulunduğu sonucuna vardı. Bu yolda yazılmış eserlerden yararlandı. «Şüphe insanı hakikate erdirtir.» diyerek önce her şeyden şüpheye koyuldu. (İllet-i Ula - İlk sebep) akıl ile kavranamaz. Akıllı olan varlık her zaman aklın sınırlarını kavrar gücü aşar.

Aklın ilkelerini bilmeyen felsefe ve metafizik gibi yollar - illet u-layı yani MUTLAK'ı çözecek nitelikte değildir. Nazar ve Tefekkür bir konuda hakikati açıklamak, anlamak için yeterli ilke olamaz. (Hakikati bilmek, anlamak, temel olan VAHİY, ile isticraktır. Felsefeden ciddi ve hatta üstün bir durumda olan dinin temel ilkelerini dinciler tek-ye kavrayabilir. Hakikatin bilinmesi ancak YAKÎN ile olur. Yakîn her türlü şüpheden uzak, kesinliğe varmış bir kavram gücüdür. Felsefenin ana görevi her konuda dinin yardımcısı olmak, dinin gösterdiği yoldan gitmektir. İslâm dini ile bağdaşmayan bir felsefenin değeri yoktur. İnsan düşünen, sezen ve araştıran bir varlık olarak hakikati ancak «Gönül temizliğini iman ve yakîn ile bulur» ki ruha bağlı kalanlar, daha çok akidelerin yorumunun açıklanması gibi

meselerle uğraştıkları için onlarda hakikat problemini göceklerdir.

GAZALÎ'ye göre filozoflar Dehriyun (Materyalistler) Tabiiyyun (Natüralistler) ve ilahiiyyun (Metafizikçiler) olmak üzere üçe ayrılır, Dehriyun, Tanrıyı tanımaz ve varlığına inanmaz. Tabiiyyun, Tanrının varlığına inanır, ancak ruhun ölmezliğine, ahretin ve kıyametin olacağına inanmaz. İlahiiyyun ise dine inanır gibi görünürsede İMAN'a uyan bir davranışları yoktur. Bunlar şüpheden hareket etmedikleri için hakikate varamazlar.

Kesin bilgi ancak (SEZGİ) ile elde edilir. BİLGİ'nin kaynağı GÖNÜL'dür. Duyu'ların verdiği bilgi hiç bir zaman kesin değildir. Gerçek bilgi, her türlü şüpheden uzak ve açık olmalıdır. İnsan aklına yaramayan bir gerçeğe varamaz. (Bilme) idrâk imanının da Tanrının yardımı insan gönlüne yüce bir nur (IŞIK) olarak iner. Sınırsız ve kesin bilgi ancak Tanrı'da vardır. Tanrı âlemi yoktan yaratmıştır. Âlemin yaradılışı Tanrı'nın HÜR iradesiyle olmuştur. Tanrı'nın HÜR iradesinin dışında hiç bir gereklilik yoktur. Yaradılış Tanrı'nın (Zatı) gereği OLUŞ haline geçen bir eylemdir. Bir ateşin zâtında yakım, güneşte ısınma, sıcaklık ne ise Tanrının ZATI'nda da YARATMAK odur.

(Âlemin hakikatını, akıl değil, ancak kalp gözü görebilir). İnsan nefsi kendi kendini sürdüren ruhi bir cevherdir. Nefis yok olmaz. Ölümden sonra dirilme (Haşr) maddi değil ruhanidir. Zamanda ÂLEM ile birlikte yaratılmıştır. (Gazali'ye göre, Gönül ve kalp manevi bir cevherdir. Sezgi, yüksek duyuş en yüksek niteliği kalbin kendisidir. Ayrıca bilginin özüne çıkış yeri de yine kalptir. Levhi Mahfuz'da yazılı ne varsa kalbin aynasında yansır.

Bilim önce ikiye ayrılır. Şer'i bilimler: Tevhit, ameli bilimler. Umumi bilimlerde kendi aralarında ikiye ayrılır. Tanrı hakkı ile Kul hakkını konu edinen hak (fıkıh), nefis hakkını konu edinen Ahlaktır.

(İnsanda tümelleri - Küllü - algılayan bir güç vardır) İnsan cüz'ileri ve Tümelleri de kavrar. Buna akıl gücü denir.

GAZALÎ imanla akıl arasındaki uyumsuzluğu gidermek için tasavvufu gerek bulur. Tasavvufun temelini sağ duyu ile kavrayan insandır. Tasavvuf akıl ile kavranılacak hakikat gözüdür.

GAZALÎ, ruhun kendi kendisi ile varlık niteliğini kazanmış cevher olduğunu ileri sürer. Gazali Hristiyan ortaçağında kendisini göstermiştir. Gazali'nin bir çok eserleri vardır.

İBNİ RÜŞD

Endülüs'lü bir filozoftur. KUR-TUBA şehrinde 1126 tarihinde doğdu ve 1198 tarihinde MERA-KEŞ'de öldü. Kendisinden önce gelmiş bulunan bütün filozofların eserlerini okudu. İyi bir tahsil gördü.

FELSEFESİ : İskenderiyeli Pitinos'un geliştirdiği Eflatunculuk üzerinde durur. Daha sonraları Aristoteles'in görüşlerine dayanan (AKILCI) Meşai - İslâm felsefesinde Aristotelesçi - okullunun ilkelerine, varlık anlayışına bağlandı. Aristonun bütün eserlerini İslam dinine göre tutarlı yönlerini yorumladı. Bunlar bütün felsefe konularını akıl ilkeleri ile açıklamaya çalışan bir anlayışa dayanır. Bu çığıra göre dinde : fizik, mantık, ahlak, metafizik gibi bilimsel bir açıdan ele alınmalıdır. (Aklın sınırları içine giren konular aklın kurallarına göre açıklanmalı ve yorumlanmalıdır. Din için bilim gereklidir. İbni Rüşd, Gazalî'nin görüşlerini derin bir anlayış ile incelemiş, İMAN'ın şaşmaz bir çözüm yolu olduğuna inanmaz). İmanı akıldan üstün tutan, aklın bile yanılıp imanin yanılmayacağını ileri sürer. Gazalîye karşı, felsefenin bir akıl alanı olduğunu kesin bir çözüm yolu getiremeyeceğini, genel gerçek taşıyan kurallardan yoksun olduğunu savunur. İbni Rüşd'e göre

felsefenin temel konusu : var olan genel bir bütünün içinde imana verileni incelemek, açıklamaya çalışmaktır. (Bütün varlık türlerinin doruğunda bulunan ve yüce varlık olan Tanrı yalnız var olandan beş duyu ile açıklanarak akıl ilkelerine göre açıklanandan, yorumlanandan gidilebilir.)

Felsefede varlık kavramı, alanında toplanan bütün nesneleri kendine konu edinen bir bilimdir. Bilim niteliği taşıdığı için de genel gerçeği olan tümeler (Külliler) üstün'e kurulmalıdır. Varlığı kendine konu edinen felsefenin yolu, kesin ölçülere göre düşünmek, âlemi Ezeli maddede bulunan varlık türlerinin bütününe anlamağa ve açıklamaya çalışmaktır.

Bilgiden âlem denen varlıklar bütün heyyuladan - ezeli olan, yaratılmamış olan madde - doğmuştur. İlk madde yaratılmamıştır. Eylem denen hareket ezeli ve ebedi nitelik taşır. Tanrı nedir ve ne olarak vardır? Onun zorunlu oluşundan ve varlık, var olmadanda türler, cisimler tek tek olanlar - ferdler - ortaya çıkar. İbni Rüşd'e göre fizik alanına dönen, onun kurallarına, gerçeklik taşıyan yasalarını, oluş ilkelerini kavramak ve bilmekle tanrıya varılır. İlk kimildatıcı (muharriki ula) olan TANRI ancak fizik alanda bulunabilir.

TANRI : Evreni yürüten etkin güç **TANRI**'dir. Tanrı sınırsız bir iradedir. Bütün denetleyici, yönetici, belli kuralına göre bir sıralayıcı güç ondan çıkar. O külli bir akılla birleşmiş ve kaynaşmıştır. İçinde bulunduğumuz âleme doğrudan doğruya karışmaz. O'nunla kaynaşmış bir bütün değildir. İlahi âlem ile iltisakı yoktur. Tanrı ilk akıl (aklı ula), ilk akılda varlıklara (eşyaya) oluş ortaya çıkış (meydana geliş) gücünü kazandırır (feyz verir). İlk akıl, yıldızlardaki göçlerin gök katlarında (feleklerde) ve birliğin (hakikat) fışkırdığı yerdir. Her gök katı bir daire içindedir. Orada döner. Her dairenin bir yolu, yürüngesi, aklı, bilinen bir gerçeği vardır. Bu akıllar, yukarıdan aşağı doğru sıralanır, birbirine bağlanır, hareketleri birbirini takip eder.

TANRI, kendisinden iyi fışkıran (sudureden) yüce bir varlıktır. Kötülük (şer) ondan gelmez. Bundan da onun âlemde olan bütün dinlere karışmadığı anlaşılır. Kötülük (şer) evrene yönelen yüce kurallarda tanrısal yasalara aykırılık ve davranışlardan doğar. O insanın eseridir. Tanrının bilgisi etkilerden doğmaz, sürekli eylem içindedir. İbni Rüşd'e göre bilgiyi sağlayan temel ilke **AKIL**'dır. Bu akıl tek ve öz kaynaktan çıktığı için öz bakımdan birdir. Âlemde sonsuz

ve ölüm olan ebedi akıl vardır. Bütün insanlığı kapsayan ileri bir akıl olduğuna göre, insanlıkta ebedidir ve ölümsüzdür. Akıl mutlak bir varlıktır. Bu yüzden felsefenin de varlığı gerçektir. Akıl gibi nefis de bütün insanlarda birdir.

İbni Rüşd'e göre ölümden sonra insanların önceki duruma gelmesi (cismi haşr) bir kuruntudur. İyilik kötülük (sevap ve günah) yalnız içinde yaşadığımız dünyada vardır. Gövdenin öldükten sonra eski duruma gelmesi, maddeyi yöneten yasalara, evreni kuran genel ilkelere, yaratılışın kurallarına aykırı giden, olduğu gibi bir daha dönmez. Bütün insanlarda gövde öldükten sonra yok olur gider. Yalnız ortak olan faal akıl kalır. Münfail akıl tek tek insanların aklıdır. Şahıs ölünce oda gider. Faal olan akıl tek olduğu için ezelidir ve ölümsüzdür.

MUHİDDİNİ ARABİ

Endülüste 1162 tarihinde doğan Muhiddini Arabi Şam'da 1240' da ölmüştür. Felsefe yolu ile Tanrı ile evren ve evrenle Tanrı arasındaki münasebet felsefenin temelidir.

Tanrı birdir ve tekdir. Bütün varlığın, evrenin oluşunun özüdür, kaynağıdır. Tanrının dışında,

Tanrıdan gelmeyen, O'nun varlığının, birliğinin dışında hiç bir şey yoktur.

Tanrı varlığının üç ayrı niteliği vardır :

1. Tanrı biriciktir (Ahediyyet). O'nun biricikliği öncedir. Fakat bu öncelik bilinmez ve insan aklının sınırını aşar.

2. Tanrı, birinci olandır (Vahidiyyet). İlk varlık, birinci ve en önde olan yüce varlık O'dur.

3. Tanrı, birlik (Vahdet) içindedir. Tek varlık olan Tanrı'nın birliğinde görünmüş (zahir) ile iç, Öz (Baki), zorunlu olanlar (Zaruri), zorunlu olmayan peygamberlikte erişmişlik, birlik ve bütünlük içindedir. Varolmak, tanrının birliğinde olmak O'ndan gelmektir.

Evren, bağımsız, başlı başına bir varlık değildir. Tanrı'nın görüntüsüdür. Tanrı'nın birliği görünüş alanına çıkınca EVREN varlık kazanır. Gizli evren ile görünen evren'i birbirine bağlayan, onlar arasında yüce bir bağ görevini yapan varlık İNSAN'dır. Yetkin insanın özünde Tanrı'nın yüceliği ve Öz'ü dile gelir.

Levhli mahfuz yetkin insanların gönlüdür. Yetkinin, yetkinliğe ulaşmasının yolu :

1. Akla dayanan, akıldan gelen kesinlik.

2. Tanrısal coşkunluk.

3. Derin sevinç (Tasavvufun önem verdiği sevinç).

4. Sezgi.

5. Ulular evrenini bir bütünlük içinde kavramak...

Bu yolların hepsi TANRI'ya erişir.

Ona göre insan aklı sınırlıdır. Bu yüzden Tanrının varlığını kavramaktan acizdir. Buna ancak, ruhsal yol ile ulaşılabilir. Gerçek bilgi yolu ruh yolu ile elde edilir.

Vahdet'i vücudun (varlığın birliği)nin de savunucusu bu düşünceye göre evrende ararsan her şeyin varlığı birdir. Tanrının varlığı ile diğer varlıkların varlığında aynıdır.

Onun bu düşüncesi tenkide uğramıştır.

İBNİ HALDUN

Arap tarihçisi ve filozofudur. Tunus'da 1332'de doğmuş ve Kahire'de 1406'da ölmüştür. Endülüs'ün Sevilla şehrinde yerleşen bir ailenin oğludur. Tunus'da Zeytuniyye medresesinde okumuştur. Kelam, Tarih, Fıkıh, Tabiiyye, Mantık, toplumsal hayat, Devlet felsefesi gibi konular üzerinde yetiştirilmiştir. Bunlar

üzerinde felsefi açıdan ayrı ayrı düşünceleri ve doktrinleri vardır.

Biz felsefe konusu üzerinde duracağız.

İbni Haldun'a göre felsefe, varlık kavramı altında toplanan İLLET (neden) ve SUDUR (oluş, ortaya çıkış) gibi iki ilke ile sınırlanan bütün nesneler'in (mevcutların), genel bilimidir. Konusu, gerçek olan, duyular dünyasının sınırları içinde kalan varlıklardır. (Eski filozofların ileri sürdüğü - ilahi zât ve bu bir akıl âlemi - gerçeğe uymaz. Onlar akıl ile kavranamaz, doğrulukları yanlışlıkları üstünde kesin bir sonuca varılamaz.)

(İLLET'in - ilk neden'in - bilemediğimiz bir konu üzerinde durmak, bir takım mantık oyunları ile onu açıklamaya çalışmak tutarlı ve bilimsel bir yol değildir. Kavramlar, gerçek üzerinde duyular âlemi karşılıklarını bulamaz, boşlukta kalır. Gerçeklerin açıklanmasında yararlı olmaz. Kaynağını duyular ortamında çevremizi kuşatan varlıklarda bulmayan bir kavram gerçek değildir. Bütün kavramların kökü Deney ve Gözlem olmalıdır).

Mantık, insanı kesin bilgiye götürmediği gibi yeni bir bilgi de vermez, bir şey öğretmez. Mantığın tek yararı, koyduğu kural-

larla insana doğru düşünmeyi öğretmesi, doğru düşünmenin yollarını göstermesidir. (Mantık, kesin bilgiye ulaşmanın yollarını gösteren bir yöntemdir. Bilgi sağlayan bir kaynak, geçerliliği olan kesin bilgi veren bir alan değildir. O yalnız gidecek yolu ve geçmesi gereken aşamaları bildirir).

(Deney ve gözlemle edinilen bilgileri sıralamaya, ölçmeye yardımcı olur. Gerçek duyularla gözle ve deneyle - verilerinden insan düşüncesinin bir takım soyutlamalar sonucu elde ettiği kavramlar gerçek değildir. Bunlar birer üret'dir). Simya, ilmi nücum, birer bilim değildir. Gerçek dışıdır. (Deney ile gözlem ile ilgileri olmadığı gibi, doğru düşünceyi kesin ilkelere göre çalışmayı bilen bir akıl ile de bağdaşmaz). Bütün bilimlerde içinde yaşadığımız toplumun kuralları gereğince edindiğimiz bilgilerden kurulur. Kaynakları DENEY ve GÖZLEM'dir. Felsefe deney ve gözlem'e dayandığı için bilim değildir. Ancak deney ve gözleme dayanan işlediği konuların kaynağını duyular verilerinden - deney ve gözlemlerde - bulan bir felsefe bilim niteliğini taşıyabilir.

İbni Haldun BİLİM'in sınıflandırılmasında FELSEFE'ye yer vermez. HALDUN'a göre (Uygarlık, toplumun düşünce ve sanat ü-

r nlerinin kültür varlıklarının toplamıdır). Din de bir toplum ürünüdür. İnsan düşüncesinin eseridir. (İ lam dini hakkında kesin düşünceler ileriye sürmez).

PİR SULTAN ABDAL (XVI YÜZYIL)

Hayatı hakkında kesin bilgi yoktur. Soyu Horasan'dan Sivas'a

gelmiştir. Medrese kültürü almıştır. İran'daki ca feri (Mezhebi Safeviye) koluna bağlıdır. Anadolunun Sivas, Tokat, Amasya,  orum ve Yozgat illerine  n  yayılmış durumda idi. İran'ın teşviki ile Osmanlı Devletine karşı isyanlar oluyordu. Birçok alevi  ld r lm  t . Pir Sultan'da bir kaç kez tutuklandı. Şair idi. Halkı etkiliyordu. İdam edildi.





Masonlukta Deism ve Teism

Raşid TEMEL

Deism esas olarak 17. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Yüce bir varlığa inanır. Deism ve Teism tek Tanrının varlığını kabul etmekle beraber, Tanrı ile evren arasındaki görüşleri açısından farklıdırlar.

Teism Tanrının her yerde hazır ve nazır olduğunu ve inayetini kabul ederken, Deism Tanrıyı evrenden tamamen ayrı ve üzerine hiçbir etkisi olmadığını kabul eder. Yani Tanrının evreni yarattıktan sonra onunla ilâhi hiçbir irtibatı olmadığını benimser. Tanrının bu şekilde düşünülmesi de dinlerce mümkün görülmemekte ve inançlarına ters düşmektedir.

Hür düşünürler diye anılan Deistler, evreni bütün hareketlerinde Yaradan tarafından başındanberi konulmuş fizik yasalarla belirlenmiş olarak kabul ederler ve bunun aksinin söz konusu olamayacağını düşünürler. Yani Tanrının mükemmel ve muvazeneli bir Dünya yarattığına inanırlarki bunun üzerinde müdahale ve ayarlamalar yapılmasına ihtiyaç olmadığını kabul ederler. Anladığım kadarıyla (Tanrının dediği olur) sözü Deism de geçerli değildir.

Deistler Tanrının varlığını, bununla birlikte doğayı ve kendi ahlâki yükümlülüklerini anlamak için kendi mantıklarına güvenirler. Deist görüşün müsbet yönü dinde müsarâhayı benimsemeleri, ahlâki standartlarla ilgilenmek ve dinle bilimi bağdaştırmaya çaba harcamak-

tir. Deism insanı batıl inançlardan kurtarmak için yapılan çabalardan da biridir.

Teism evreni yaradan ve onu şartsız idare eden tek bir Tanrıya inanır. Burada (Tanrının dediği olur) sözü geçerlidir. Teistik dinlere göre bir insanın Tanrıya ya itimat ve imanı vardır, yahutta hiç birşey yoktur. Yani Tanrı hem insanlara hemde Dünyaya hükmeder. Teism Tanrının varlığına ve Onun evrenin hem yaratıcısı hemde idare edicisi olduğuna inanmaktadır.

Ateism ise Tanrının varlığına inanmamak olarak tarif edilir.

Bütün bunların Masonlukla ilgisi nedir?

1723'de Anderson yasası çıktı. Şimdi bu yasanın Tanrı ve din üzerine olan birinci maddesini okuyalım :

«Mason taahhütü dolayısıyla ahlâk kurallarına itaat etmekle mükelleftir ve eğer sanatı iyi anlıyorsa hiçbir zaman ne ahmak bir Ateist, ne de dinsiz bir sefih olacaktır. Eski çağlarda Masonlar bulundukları memleketin ve milletin nezdinde hangi din geçerli ise, o dinden sorumlu tutulurlardı. Şimdi herkesi kişisel kanaatlerinde serbest bırakarak, insanları birbirinden ayırt edebilecek ünvanları ve inançları ne olursa olsun, sadece herkesin üzerinde ittifakla anlaştıkları dine bağlanmaları, yani iyi, dürüst, şerefli afif ve namuslu kimselerden olmaları uygun görülmüştür. Bu sayede Masonluk, ebediyen birbirinden uzak kalmaları mukadder insanlar arasındaki bir birlik merkezi ve insanlar arasındaki hakiki dostluğun kurulmasına imkân veren bir vasıta olmaktadır.»

Bu ifadeden Birinci Büyük Locada (İngiltere) Ateistler olmadığı hemen anlaşılıyor. Aksi halde Anderson'un kendilerine (Ahmak Ateist) demesine mücadele etmezlerdi.

Anderson'un bu madde ile ne ifade etmek istediği açıktır. Bu Tanrıya inanmayanların Mason olamayacağını gösterir. Aynı zamanda Masonların tek bir dine bağlanış mecburiyeti de artık ortadan kalkmıştır. Masonların kiliseye ve İsa'ya bağlı kalmalarında artık Masonik yönden ısrar edilmemektedir. Bunun tefsiri ise tabii dinin sade Tanrıcılığının ve toleransın alenen ifadesidir. Yani Deismdir. Bunun da bilhassa müteassıp dindar Masonlar üzerinde çok geniş etkileri olmuş ve Masonluk bundan çıkan sonuçlara yıllarca katlanmak zorunda kalmıştır.

İngiliz Masonluğunda 1723'de başlayan ve 1751 ile 1813 yılları arasında süren, eskiler ve yeniler olarak bilinen, bölünme neden ortaya çıktı? Anlaşılan kardeşlik aşkının harcı gelişmekte olan mabedin tuğlalarını iyi tutturamamış, veya buna vakit bulamamıştır.

Tanrı ve din konusunda bütün Masonlar 1723 yasasıyla Büyük Loca'nın ileri gittiği kadar kararlı değildirler. İngiliz Masonların bu konuda iki ayrı gurupa ayrıldığı görülmektedir. Bunlardan yeniler Deist tarafı, eskiler de eski Masonluğu temsil eden Hristiyanı tarafı tutmakta idi. York ve İngiltere Büyük Locaları olarak ikiye ayrılan eskiler ve yeniler, nihayet 1813 yılında İngiltere Birleşik Büyük Locası olarak Londra'da birleştiler. 64 yıl süren ayrılıkta bu suretle ortadan kalktı.

Bu birleşme kardeşçe bir hava içinde başladı ve iki tarafta Masonluğun landmarklarını koruma hususunda aynı derecede arzulu olarak peşin hükümleri feda ettiler ve neticede Masonluğa girmiş bulunan Hristiyan rengi silip onu ilk platformuna geri götürdüler.

Kendi görüşünde direnenler hakikati sevmekten çok kendilerini severler. Bu dinde de, Masonlukta da, dış yaşamda da böyledir. Bir kimsenin içine düşebileceği en talihsiz bir durumdur.

Şimdi birleşmeden sonra Tanrı ve din hakkındaki birinci maddede 1815'de yapılan değişikliği okuyalım :

«Franmason herkesten daha iyi olarak bilmelidir ki Tanrı insanların gördüğü gibi görmez ,çünkü insan dış görünüşü görür, halbuki Tanrı kalplere nüfuz eder. Bunun içindir ki Franmason vicdanının sesine uymakla yükümlüdür. Bir insanın dini ve ibadet şekli ne olursa olsun teşkilattan çıkarılamaz, an şart ki Evren'in Ulu Mimarına inansın ve ahlâkın mukaddes vazifelerini ifa etsin. Franmasonlar her inançtaki faziletli insanlarla kardeşlik aşkının nezih ve sağlam bağlarıyla bağlanırlar, beşerin hatalarını şefkatle karşılarlar ve kendi saf hareket tarzlarıyla üstün imanlarının fevkaladeliğini ispata çalışırlar. Bunun içindir ki Franmasonluk iyi ve samimi insanların birleşme merkezidir. Başka türlü olmuş olsaydı birbirlerinden daima uzak kalmış olacak olanlar arasında samimiyeti kurma vasıtası olamazdı.»

Görülmekte dirki artık Anderson'un alenen beyan ettiği geniş tolerans bahis konusu değildir. Tanrıcilık yerini şahsi dinciliğe bırakmıştır. Yani 1723'deki Deismin yerini Teism almıştır.

1929 yılında İngiltere, İskoçya ve İrlanda Büyük Locaları toplanarak

Büyük Locaların intizamı üzerine kabul ettikleri prensipleri açıkladılar. (Basic principles for G.L. recognition) Bu bildiri de açıklanan prensiplere uymak istemeyen Büyük Localarla ilişkiler kesilecekti.

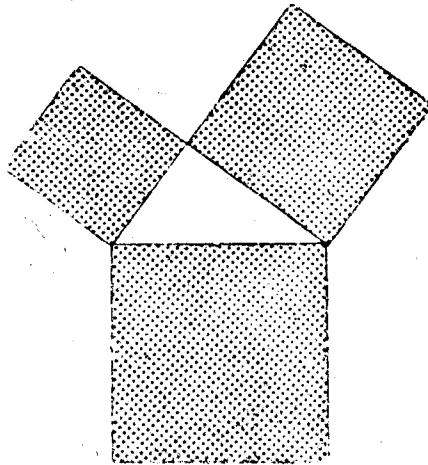
Şimdi bunun konumuzla ilgili 2. maddesini okuyalım :

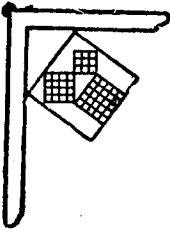
«Evrenin Ulu Mimarına ve Onun iradesinin belirmesine inanmış olmak azalığa kabul için temel şarttır. (That a belief in the G.A.O.T.U. and His revealed will shall be an essential qualification for membership.)

Anladığım kadarıyla, bu ifade 1815'deki değişiklikle uygun düşmektedir. Yani teisttir. Buna uymayanları İngiltere Birleşik Büyük Locası tanımayacağına göre, bu güne kadar ortada böyle bir durum da olmadığına göre, bugün Masonluğun Teist olarak düşünüldüğü anlaşıyor.

Müracaatlar :

- Masonlukta laiklik ve müsamaha :
- Raşid Temel Mimar Sinan Sayı 4
- Encyclopedia Americana





Türk Gençliğinin Sorunları (*)

Derleyen : Reşat TESAL

Hürriyet Muh. Locası, geçtiğimiz günlerde, Türk Gençliğinin çözüm bekleyen problemlerini Masonik açıdan değerlendirmek amacı ile bir panel tertip etti. Reşat Tesal kardeşin yönettiği ve Salim Rıza Kırkpınar, Burhan İşcan, İlhan Erdoğan ve Kâmil Günel kardeşlerin konuşmacı olarak katıldıkları toplantıda Türk Gençliğinin, aile, okul ve iş ortamlarında, psiko-pedagojik, kültürel ve sosyo-ekonomik açılardan karşılaştığı güçlükler dile getirilerek bunların aşılmasını sağlayabilecek tedbirler üzerinde duruldu. Ayrıca, bu tedbirlerin alınmasına Türk Masonluğunca ne gibi katkıda bulunulabileceği hususunda da görüş ve temenniler dile getirildi.

Reşat Tesal kardeş, açış konuşmasında, çocuklarımızın yoksun taraflarının, kendilerine, aile, öğretmen, işveren olarak sağlayabildiğimiz varlık ve huzura oranla, çok daha yüklü olduğunu belirterek araştırmasını, öğretim sistemimizin, özellikle külfet yaratan aksaklıkları üzerinde topladı. Konuşmacıya göre, Cumhuriyet döneminde halkta uyandırılan öğrenim susamışlığı, tedbirlerdeki aksaklık yüzünden, kısa zamanda karşılanamaz olmuş ve ortaya özel sektörün,

(*) Hürriyet Muh. L.nda tertiplenen panelden notlar.

kazanç hirsına dayalı katkısını aşırı ölçüde kamçılayan bir (öğretim piyasası) çıkmıştır. Bunun neticesi olarak ta, Anayasa'nın vatandaşla tanıdığı ücretsiz okuma hakkı, zamanla öğrenimin hemen de her alanında lâftan ibaret kalır olmuştur. Bu durum, bir yandan okuma yazma seferberliğini geniş ölçüde aksatmaya başlamış, öte yandan da, piyasada kontrolsüz biçimde türeyip gelişen mektepçiliğin düşük kalitesi, öğretim seviyesini geniş ölçüde geriletmiş, dejenere eylemiştir. Ülkenin büyük toplum merkezlerinde bu şekilde tecelli eden öğrenim aksaklığının kırsal kesimdeki belirim nedenleri ise, değişik biçimde, eleman, araç, gereç yetersizliği ve mahallî sosyal baskılar tarzında belirmektedir.

Sosyal ortamın, özellikle aile çevresinin çarpıklıkları neticesi sokağa dökülen, kimsesiz ve suça ve sefalete itilmiş çocukların durumuna da değinen Reşat Tesal kardeş, ülkenin yarınının ana kaynağı gençliğin bu sorunlarına çare olabilecek objektif bâzı tedbirleri de şöyle sıraladı :

- 1 — Eğitimin tümünü yeni bir ayarlamaya bağlamak, ilk ve orta öğretim ile tarımsal ve teknik formasyona ağırlık vermek, yüksek öğretimi ve buna hazırlayıcı aşama olan lise tahsilini ise, aksine, ölçülü, ihtiyaca yeter seviyeye indirmek;
- 2 — Özel öğretim kuruluşlarını çok sıkı kayıtlara bağlayarak, (önce ticaret) amacından, kazanç hirsından kesinlikle uzaklaştırmak,
- 3 — Öğretimde lâiklik prensibini kayıtsız şartsız hâkim kılmak ve bunun, vicdan hürriyeti çerçevesinde kutsal ve tartışmasız olan dinsel inançlara hiç bir suretle aykırılık teşkil etmediği inancını da, paralel olarak yerleştirmek,
- 4 — Alınacak tedbirleri, şimdiye kadar yapılageldiği gibi, nedenli nedensiz değişmelere, olur olmaz denemelere imkân bırakmayacak bir kesinlik ve değişmezlik teminatına bağlamak.

Reşat Tesal K., kimsesiz, sefalete ve suça itilmiş çocukları kurtarmak amacı ile Türk Masonluğunun kuruluşuna önyak olduğu (Çocuk Esirgeme Kurumu)'nun şimdiki aksak haline de değinerek, bu konuda camiamızın yeni yardımlara hazır olması gerektiğini dahi belirtti ve, aslında Türk gençliğinin tüm sorunlarının bizler için en önde gelen bir vazife mevzuu olduğunu teyid ederek sözlerine son verdi.

Uzun yıllar Galatasaray Lisesinde öğretmenlik yapan, hâlen de mes-

leğini Avusturya Lisesinde sürdüren tecrübeli öğretim uzmanı Burhan İşcan K. konuşmasında, orta öğretim gençliğinin sorunları üzerinde durdu. Kardeşimiz, bilgisayarlı öğretimin okuma alışkanlığını ve kişisel düşünce özgürlüğünü yok ettiğine dikkati çekerek, tek yönlü görüşün aşılanmaya çalışılmasının ve seçilen ders kitaplarında hep aynı sakat ve maksatlı bakış açısının sürdürülmesinin, gençliğin tek boyutlu olarak yetişmesi sonucunu verdiğini belirtti. (Ezberciliğe dayanan bu sistem Gençliği bıkkınlığa sürüklüyor) diyen Burhan İşcan K., çocuklarımızın kitabı bilgi yerine, güncel olaylarla bağlantı kurulmasını gerektiren demokratik bir yönelim içinde olduklarına işaret etti ve, (günümüz matematik kitaplarında yumurtanın halâ 25 kuruş, etin de 25 lira üzerinden hesaplanmasındaki gülünç gerçekçilik noksanını belirtti. Konuşmacı, çok anlamlı diğer bir eğitim politikası hatasına daha değinerek, 1986/87 ders yılından itibaren öğretim programlarında felsefe dersine konan sınırlamayı, yerinde bir hassaslıkla eleştirdi. Ayrıca, öğretmenlik formasyonu kazandıracak bir sistemden yoksun olduğumuzu, eğitim fakültelerine giriş sınavlarında en düşük puan alanların bile kabulüne imkân tanınmış olmasının da çocuklarımızı yetiştirecek elemanların değerine ne kadar az önem verildiğini başkaca ortaya koyduğunu belirterek, Türk Ulusunun Yurdu bu aksak durumdan kurtarmayı başaracağı ümidi ile sözlerine son verdi.

Burhan İşcan gibi ömrünü eğitim ve kültüre vakfetmiş buhanan değerli Hoca Salim Rıza Kırkpınar K. de, Türkiye'de maârifin ötedenberi aksaklıklar gösterdiğini, örnekler vererek belirtti ve, Osmanlı döneminden bize miras kalan yetersizliklerin günümüzde de, düzeltmek isterken daha kötü durumlara meydan verildiğini anlattı. Kırkpınar Kardeşimiz ayrıca çok önemli bir konuya daha değinerek, denenmekte olan «yabancı dilde tedrisat» sisteminin başarılı olamadığını, öğretimde bunalım yaratarak millî kültürü zayıf duruma düşürdüğünü açıkladı. Kardeşimiz, bu nedenle orta tedrisatın mutlaka ana dilde yapılması lüzumunu tekrar ederek konuşmasını tamamladı.

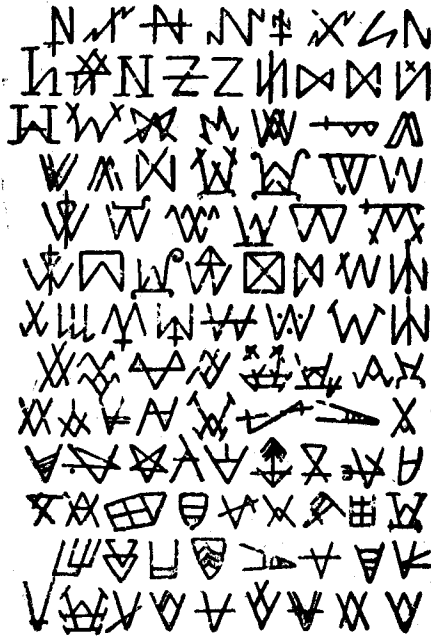
İstanbul Üniversitesinin aktif öğretim üyesi profesör Dr. İlhan Erdoğan K., konuyu çok enteresan bir diğer açıdan ele aldı ve çocuklarımızın, öğretim öncesi durumu ile öğrenci olduktan sonraki düşünce ve yaşam koşullarını karşılaştırdı. Kardeşimize göre, ortada Gençliğe ilişkin bir ve belki de birçok problem bulunmakta ve bunların çözümü en hayati zorunluluklardan birini oluşturmaktadır. Ancak, söz ko-

nusu sıkıntıyı, asıl ilgili olması gereken Gençlik değil, geniş ölçüde biz ana, baba ve mürebbiler duyup çekmekteyiz. Çocuklarımızın bir kısmı, içinde bulundukları düzensiz koşulları bilmemekte, bilse bile umursamamaktadır. Yüksek öğrenim öncesi gençler, bu tahsil denemesine bilinçli, programlı bir şekilde değil, insiyakî bir itilimle gitmekte ve sınav denemesi notlarına göre yapılan yönlendirmeyi tartışmasız kabullenerek aslında belki de kabiliyet ve ideallerine uygun düşmeyen bir meslek yetişimini süründürme süründürme tamamlamaktadırlar ki, bu da onların hayatta çoğunlukla başarı sağlamaktan çok uzak kalmalarına neden olmaktadır. Tahsil dönemine gelince, burada da gençlerimizin çoğu, takrirlerin sınırlı standart çerçevesinden çıkamamakta, okumaya, araştırmacılığa hemen de hiç önem vermemektedir. Yaptığı bu tahlil sonunda konuşmacı, bizdeki yüksek tahsilin dahi, bütün külfetlerine rağmen, tam bir randıman sağlamaktan çok uzak kaldığı sonucuna ulaştı.

Yine öğretim mesleğinde büyük emeği geçen uzman eğitimcilerimizden Kâmil Günel K. de, yürütülmeye çalışılan ve devamlı istikrarsızlık gösteren eğitim sistemimizin selâmete ve kararlılığa kavuşturulabilmesinin herşeyden önce başarılı bir nüfus ve aile plânlamasına ve öğretim personelinin huzurlu hale getirilmesine bağlı bulunduğuna dikkati çekti. Konuşmacı K.'e göre, nüfusumuzdaki şuursuz artış ve buna paralel olarak çocuk sayısındaki yoğun yükseliş sistemli bir normalleşmeye tâbi tutulmadıkça öğretimdeki sayısal keşmekeşin önüne geçmeğe ve eğitimi kaliteli bir seviyeye çıkarmaya imkân yoktur. Yine, aynı yoğunluk nedeni ile, bunalım içinde bulunan öğretim personelinin bu durumu salâha kavuşturulmadığı sürece tedrisatın arzulanan güç ve mükemmelliğe ulaşması da beklenmemelidir. Kâmil Günel Karşedimiz, sorumluların çocuklarımızı sağlıklı bir eğitime kavuşturma alanında, politik eğilim ve tutumlara başvuracak yerde, yukarda belirtilen hususları düzeltme yoluna gitmelerinin çok daha yararlı olacağını belirterek isabetli ve özlü konuşmasına son verdi. Konuşmacıların bu açıklamalarından sonra söz alan Loca Kleri de, Türk Gençliğinin problemleri konusunda ayrı açılardan görüş beyan ettiler ve mevzuun aynı zamanda aile hayatı ve çalışma koşulları açılarından da ve daha etraflı olarak incelenmesinde yarar olacağını belirtip Mason camiamızın bu hayati önemdeki memleket sorununun çözümüne ne gibi katkıda bulunabileceğinin dahi ayrı bir tetkik mevzuu oluşturmasını dilediler.

Gerçekten de Gençlik problemi, insanlığın kemale ulaşmasını kendi-

sine ana prensip edinmiş ve bu maksatla (Çocuk Esirgeme Kurumu)nun tesisini sağlamış bulunan Türk Masonluğu için, çözümü hayati önem taşıyan konuların en başında gelmesi gereken bir uğraşıdır. Gönül ister ki, Hürriyet Muh. Locasının yukarda özetlediğimiz çalışması, bu uğurda sürdürülecek ve müspet sonuçlara imkân sağlayacak verimli diğer mesainin başlangıcı olsun.





«Allah ve Din Hakkında»

Anderson 1723'ten Günümüze

(MASON DÜŞÜNCESİNDE TEİZM VE DEİZM'İN YERİ)

Yusuf KÖKDAMAR

Konuya girmeden önce bazı kelimelerin anlamları üzerinde kısaca durmakta yarar vardır.

İlk olarak TEİZM'in anlamı üzerinde duralım. Fransızcası «Theisme» Türkçesi «Tanrıcılık» ve Arapçası «İlâhiyye» olarak adlandırılan bu inanç sistemi; Allah'ın Varlığına ve Bir'liğine inanma öğretisidir. Akıl + Din yolu ile varlığına inanılan bir Tanrı anlayışını içeren Teizm'de Allah; Vahiy gönderen, Peygamberler ve Kutsal Kitaplar gönderen, Kâinatı yaratan ve yöneten, evrenin canlı cansız her zerresinde her an tedbir ve tasarruf sahibi bir Tanrı'dır.

Keza Teizm'de Ruh'un varlığı, ölümsüzlüğü ve ölümden sonra bir hayatın varlığı inancı da vardır. Bütün semavî Dinler (Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlık) Teizm'in prensip ve esaslarını içerirler. Teizm'de Allah; Esirgeyen, Bağışlayan, Korumayan, Yardım eden ve İneyet edendir, kendisine ibadet olunan ve niyaz edilen bir Tanrı'dır.

DEİZM'e gelince, Fransızcası «Deisme», Türkçesi «Yaradancılık» ve Arapçası ise «İnkârî Vahiy Mezhebi»dir. Deizm'de Tanrı inancı vardır, ancak Teizm'den farklıdır. Varlığı salt aklıla bilinebilen (Din'i dışlayan)

bir Tanrı anlayışıdır. Deizm'de Tanrı; ilk nedendir, sadece yaratıcıdır, evreni yaratmakla işi bitmiştir. Yöneten bir Tanrı değildir, yaratıştan sonra canlı ya da cansız olsun kâinattaki varlıklar üzerinde Tanrı'nın bir ilişki ve etkisi yoktur, tedbir ve tasarruf sahibi değildir.

Deizm anlayışında tanrı : Vahiy, Kutsal Kitap ve Peygamberler göndermeyen bir Tanrı'dır. Başka bir anlatımla, Deist düşünce; Vahyi, Kutsal Kitapları ve Peygamberleri, Dinleri bilhassa Kitaplı Dinleri kabul etmez. Deizm'in Tanrı'sı; Esirgeyen, bağışlayan, koruyan, yardım eden, inayet eden bir Tanrı olmayıp, keza kendisine ibadet olunan ve niyaz edilen bir Tanrı da değildir.

Bu çalışmamızda Vahiy kelimeside sıkça geçmektedir.

Vahiy; Allah'ın, Buyruklarını Peygamberlerine duyurması, bildirmesi, ulaştırması, sezgisine ve bilincine yerleştirmesidir. Allah'tan gelen feyzin Peygamber'e yankısıdır.

Peygamberler Vahiy yolu ile aldıkları Tanrı Buyruk ve Emirlerini insanlara tebliğ etmişlerdir. Böylece her dinin Kutsal Kitabı oluşmuştur. (Zebur, Tevrat, İncil, Kur'an).

Sipekülatif masonluk olarak bir-

tek masonluk vardır oda, İngiltere'de başlayan ve Anderson Nizamıyla ilk hukukî yapısını düzenleyen ve İngiltere Birleşik Büyük Locasının 4.9.1929 tarihli İntizam Beyannamesi hükümlerine göre düzenliliğini yürüten, ritüellerinde E.U.M. kavramı ve localarında Kutsal Kitaplar bulunan, Allah'ın Varlığı ve Ruh'un ölmezliği inançları ön koşul olan, E.U.M. denilen Allah'a Teizm'in anlayışıyla bağlanan ve adına Anglo - Sakson masonluğu denilen muntazam masonluktur. Bu masonluğu benimseyen teşekküllere muntazam obediyanlar denilmektedir. Ülkemizdeki Hû. ve Ka. Ed. Ma. Bû. Lo. obediyanı da, bu muntazam obediyanlardan biridir.

Ancak, muntazam obediyanların dışında; E.U.M. kavramını ritüellerinden çıkaran veya ritüellerinde olmakla beraber E.U.M. nı Deist, agnostik ve panteist şekilde yorumlayan. Kutsal Kitapları localarından kaldıran ya da beyaz kitap bulunduran, Tanrı inancını ön koşul olarak ileri sürmeyen Gayri muntazam teşekküller de vardır. (Örneğin; Grand Orient de France veya onu örnek alan teşekküller)

Bilindiği gibi gerek ülkemizde ve gerekse diğer ülkelerde, bazı mason olmayan kişi ve müesseselerce, haksız ve yanlış bir düşünceye kapılarak, masonlu-

ğa Tanrı'sız ve Dinsiz denildiği, muhtelif vesilelerle ortaya çıkmaktadır. Yüzyıllardır bu haksız ithamlar devam edip gelmektedir.

Allah'a ve Ruhun ölmezliğine olan inanç koşullarını prensiplerinden ve Kutsal Kitapları da localarından kaldıran gayrimuntazam teşekküllerde, Tanrı ve Din konularına Deizm'in prensiplerine göre veya sınırsız bir tolerans anlayışı ile bakılmaktadır.

Onların üyelerine Ateist veya dinsiz demek doğru değil, ancak bu konulardaki düşünceleri okadar aşırı uçlar halindeki, mason olmayan kişi ve müesseseler bu düşüncelere Tanrı'sız ve dinsiz damgasını vurmaktadırlar. G. muntazam teşekküllerin ve üyelerinin bu aşırı uçlu düşüncelerini mason olmayanlar, dinsizlik ithamlarında malzeme olarak kullanılmaktadırlar. Aynı çevreler masonlukta muntazamlık ve G. muntazamlık diye bir ayırımın mevcudiyetini bilmediklerinden, kurunun yanında yaşın da yanması misali, muntazam masonluk da haksız olarak bu ithamlara hedef olmaktadır.

İlgincirki, muntazam olan Türk Mason Obediyansı içinde de, masonluğun deist nitelikte olduğunu düşünenler var idi. Dilerseniz bu düşüncenin nereden

kalma olduğuna bir göz atalım.

Eski Büyük Üstaplardan rahmetli sayın Nafiz Ekemen «Arşivlerimiz içinde 1965 olayları» adlı kitabının ikinci ve altıncı sayfelerinde bakınız ne diyor :

«9.8.1909 tarihinde kurulan, 1935'de uykuya dalıp 1948 yılında uyandırılan Türkiye Büyük Locası, başta Allah ve Ruhun ölmezliği prensiplerini reddederrek, Kutsal Kitapların bulundurulması esasına da riayet etmemiş, Fransa Grand Orient'inin ritüellerini ve regalyalarını kullanmak suretiyle kendi kendini dünya açısından yalnızlığa atmıştır... Büyük Locamız 16.12. 1956 tarihinde müstakil Büyük Loca hüviyetiyle dünya masonluk sahasına çıktığı zaman, işte böyle bir ipoteği beraberinde getirmiştir.»

İşte mason düşüncesi deist niteliklidir iddiası, ülkemizde ilk olarak, gayrimuntazam Fransız örneğine göre kurulmuş ve yaklaşık yarım asır kadar bir süre Fransız Ritüelleriyle çalışılmış olan o dönem masonluğundan kalan galat düşünce ve beyanlardır.

Keza, muntazamlık ve gayrimuntazamlık farkları üzerinde durmadan, gayrimuntazam teşekküllerin ve onların üyelerinin neşrettikleri eser ve yayınları

okuyarak gayrimuntazam mason düşüncesi etkisinde kalanlar da olabilir.

Ve keza, sınırsız liberal ve aşırı tolerans anlayışı içinde olup deist düşünceye meyyal olanlar da olabilir.

Yukarıdan beri açıklamaya çalıştığımız, mason olmayanlarca haksız olarak ortaya atılan Tanrı'sız ve dinsiz ithamlara ve de deist iddialara karşılık ne yapmak lâzımdır düşüncesi akla geliyor. Bu konuda iki öneri olabilir :

1. Allah ve Din hakkındaki muntazam mason düşüncesinin ne olduğunu iyi bilmek.

2. Yine bu konularda, gayrimuntazam teşekküllerin düşüncesi ve prensipleri hakkında bilgi sahibi olmak.

2 No.'lu öneriyi ayrı ve müstakil bir çalışma içinde ele almayı düşünerek, bu çalışmamızda 1 No.'lu öneri doğrultusunda, Tanrı ve Din hakkında muntazam mason düşüncesinin, DEİZM'e değil, TEİZM'e bağlı olduğunu vesikalara dayanarak açıklamaya çalışacağız.

Bu konuda iki otorite vesika vardır :

1. Anderson Nizamı
2. İngiltere Birleşik Büyük Locasının 4.9.1929 tarihli;

«Büyük Locaların Tanınması için Esas Prensipler» Beyannamesi.

1. ANDERSON NİZAMATI :

1 No.lu Mükellefiyet «Allah ve Din Hakkında» :

Bilindiği gibi Anderson Nizamı, İngiltere Büyük Locası tarafından, ilk 1723 yılında yayınlanmış olup, spekülatif masonluğun esaslarını içermektedir. Muntazam Obediyanslar ile G. Muntazam Teşekküller Anderson Nizamının masonlukta temel Yasa olduğunda hemfikirler.

«Allah ve Din Hakkında» ki 1 No.lu mükellefiyet birkaç defa değişikliğe uğramıştır. Ancak, en önemlileri ve bizim üzerinde duracağımız, 1723'deki ilk şekli ile, 1815 yılında değiştirilmiş son şeklidir.

Değişikliğin esası şudur : Mezkûr mükellefiyet maddesi, 1723 yasasında DEİST nitelikte iken, 1815 yılındaki değişiklik ile TEİST niteliğe dönüştürülmüş oldu.

Anderson Nizamında yapılan değişikliklerin en önemlisi budur. Bu bakımdan, Anderson Yasasıyla ilgili konularda 1815 değişikliğinden bahsetmemek konuyu eksik işlemek, Allah ve Din

hakkındaki muntazam mason düşüncesini aksettirmemek olur.

G. muntazam teşekküller, Anderson Yasasında yapılan değişikliklerin hiçbirini kabullenmediklerinden, Allah ve Din Hakkında ki maddenin 1723'deki DEİST nitelikli metnine bağlı kalmışlardır.

Buna karşın, Anglo - Sakson masonluğu obediyanları ve dolayısıyla Türkiye'deki Muntazam mason obediyanı, maddenin 1723'deki DEİST nitelikli metnine değil, 1815 tadilatlı TEİST şekline bağlıdır.

Konu ile ilgili bazı aktarmalar veriyoruz :

«1723 Anayasasının değiştirilmesinin başka bir sebebi de, çeşitli yorumlara elverişli ifadeyle, Tanrı'sız ve Dinsizlere kapıyı açık bırakmasıydı. Bu yüzden Fransa'da masonluğa bu çeşitli birçok insan sızmıştır.» (Macit Erbudak - Mimar Sinan Derg. Sayı: 2, Sah. 32)

«Anglo - Sakson Obediyanları ile onların muntazam kabul ettiği bütün diğer obediyanlar artık DEİST telâkkileri bir tarafa bırakarak Mukaddes Kitaplarla insanlara öğretilen TANRI mefhumuna (TEİZM) bağlanmışlar ve bunun dışında bir davranışın masonlukla telifi mümkün olmayacağını kesin olarak ilan et-

mişlerdir.» (Fikret Çeltikçi - Mim. Sin. Sa. 4, Sh. 52)

«1723 Anayasasının **Deist** görüşüne mukabil, 1815'de **Teist** bir görüş kabul ediliyor.» (Raşit Temeç - Mim. Sin. Derg. Sayı: 8, Sah. 20).

«Kutsal Kitapların devamlı olarak yemin kürsüsü üzerinde bulundurulmasına 1815'de İng. Bir. Bü. Lo.'nın kurulup Anderson Yasasının değiştirilmesinden sonra başlanmıştır.» (Macit Erbudak - Mim. Sin. Sa; 2, Sah. 33)

«Masonluk Tanrı Kavramında TEİZM felsefi yolunun doğmasına bağlıdır.» (Naki Cevat Akkerman - Mim. Sin. Derg. Sayı: 27, Sah. 19)

«Masonluğun sinesine kabul edilmesi düşünülen kimselerde diğer vasıf ve şartlar yanında, TEİST olma vasfının da aranması icap etmektedir.» (Tayfur Tarhan - Mim. Sin. Derg. Sayı: 24, Sah. 41)

2. İngiltere Birleşik Büyük Locasının 4.9.1929 tarihli; «Büyük Locaların Tanınması İçin Esas Prensipler» Beyannamesi :

Anderson Yasasının 1815 yılındaki tadilatıyla Allah ve Din düşüncesinde TEİST bir nitelik belirginleşmesine rağmen, daha sonraki yıllarda da bazı obediyanlarda bilhassa Fransa'da

DEİST ve ATEİST davranışların devam ettirilemediği görülmüştür.

İşte, İng. Birl. Bü. Locası, masonluğun ve onun esas prensiplerinin dejenere olmaması, gerçek mason obediyanlarının niteliğinin belirlenmesi ve mües-seleşmesini temin gayesiyle 4.9. 1929 tarihinde prensipler Beyannamesini yayınlamıştır.

Mezkur Beyannamenin TEİST nitelikleri haiz 2, 3 ve 6. maddelerine bir göz atalım :

Madde 2 — E.U.M.'na ve O'nun Vahyolunan İradesine inancın, üye kabulü için esas şartı teşkil etmesi.

Madde 3 — Bütün tekris edilenlerin, vicdanen gayrikabilirücu olarak bağlı oldukları Yüce Vahyil ifade eden Kutsal Kanun Kitabına el basarak ya da açık tutulan bu Kitaba bakarak yemin etmeleri.

Madde 6 — Kutsal Kanun Kitabı, Gönnye ve Pergel'den oluşan üç büyük ışığın, Büyük Locanın ya da obediyanına dahil Locaların çalışmaları esnasında daima görünürde bulundurulması. Bu Üç Işıktan en önemli olanı Kutsal Kanun Kitabıdır.

Bu maddelerin Tanrı ve Din hakkındaki içeriği özetlenecek olursa :

Her Masön :

— Allah'a inanacak,

— Kutsal Kitapların varlığına ve mukaddesatına inanacak,

— Kutsal Kitapların Allah'ın nazil olmuş iradesini (Vahyiini) içerdiğine inanacak

— Kutsal Kitaplı bir Din'e bağlı olacak.

Sayın Sahir Erman K.in vadilerde verdiği konferanslardan kısa bir aktarma :

«Bilginin iki kaynağı vardır : Bunlardan biri beşeridir ve insan zekası ve çalışkanlığı ile elde edilir, ikincisi ise İlahîdir, bir revelation bir Vahiydir. Bir insan bu kaynaklardan sadece biri ile yetinirse tam bilgili olmaz... Bilginin sağlam temeller üzerine yükselmesi için İlahî kaynaktan gelen Vahiy'e yani imana ihtiyaç vardır.»

İşte; Allah ve Din anlayışının, birbirine zıt olan yorumlamalara, polemik ve sapırtımalara meydan vermeyecek şekilde rayına oturtulması, disiplin altına alınması ve masonluğa haksız olarak yöneltilen Tanrısız ve Dinsiz ithamlarının yok edilmesi zarureti neticesi; yukarıda görüldüğü gibi İng. Birl. Büyük Locası zaman içerisinde önce 1815'de Ander. Niz. tadilatını ve daha sonra 1929 Beyannamesi-

ni yayınlıyarak Allah ve Din anlayışına Teistik açıdan bakılmasını yasalaştırmıştır.

Mason düşüncesi TEİST niteliklidir demek, masonluk Teizm'i tedris ettirir, ya da konusu ve öğretisi Teizm'dir demek değildir. Demek istenilen şudur; Masonluk Tanrı ve Din konularına ve kavramlarına Teistik açıdan bakar. Din felsefe değildir amma her Din'in bir felsefesi vardır. Teizm de bir Din felsefesidir. Her dinsel felsefe aittir olduğu dinin konusu ve öğretisidir. Keza, Allah ve Din konularında mason düşüncesi Teist niteliklidir demek, masonluk yeni bir din ve Allah anlayışı getiriyor veya herhangi bir dini empoze ediyor ya da masonluğa dini bir nitelik verilmek isteniyor demek değildir. Masonluk felsefi ve ahlakî bir düşünce sistemidir, din değildir. Din başlıbaşına müstakil ve Kutsal bir sistem olup, inanç, iman ve ibadet müessesesidir.

Bilindiği gibi masonluk bütün dinlere saygılıdır. Her mason hür olarak kendi dinini ve mezhebini yürütür, vicdan özgürlüğünü savunur, taassuptan ve boş inançlardan sıyrılarak, aklının, sezgisinin ve düşüncesinin desteğinde, Tek olan Allah'ın ve Kutsal Kitabı olan bir dinin inançlısı olarak imanını tesis eder.

İngiltere Birl. Bü. Locası 12.6. 1985 tarihli bir bildirisinde şöyle diyor : «Masonluk bir Din değildir, bir dinin yerini de tutmaz.» Almanya Birleşik Büyük Lo.nın 1973 yılında yaptığı açıklamadan bir paragraf : «Her mason kendi inancına göre bir Allah tanır. Amma bu herhangi bir dine bağlı olmadan kendi kendine bir din sahibi olmak değildir. Aksine, makbul dinlerden herhangi birine bağlı olmak demektir. Masonluk hiç dini olmayı kabul etmez.» (MİM. Sin. Say: 20, Sah. 26).

Paul Naudon «Masonluk» adlı eseri Sah. 161 :

«Locaların çalışmaları sırasında Kutsal Kitap açık tutulur. Zaten asıl önemli olan, Kutsal Kitabın Tanrı İradesinin açıklanmasının bir ifadesi olarak, kapalı olsa dahi orada bulunmasıdır... İngil. Birl. Büyük Lo.na göre her mason kendi diniyle amel eder... Şu kesin şartla ki, bu insanlar bir dine sahip olsunlar ve bu din Tek Tanrıci bir Din olsun.»

Aynı kitapta, İngiltere Birleşik Büyük Locasının Uruguay Büyük Locasına gönderdiği bir mektubun metni de mevcut. Aşağıda bu mektuptan bir paragraf aktarıyoruz :

«Aramıza kabul edilenlerin, üzerine el basarak masonluğa bağ-

ılılık andı içebileceği Kutsal bir kitabı olan, Tek Tanrıci bir Din'i olması gerekir.»

Eski Pek, Sa., BÜ, Üs. Necdet Egeran, «Gerçek Yüzüyle Masonluk» adlı kitabında (Sah. 108...) Teizm'in mason düşüncesindeki yerini açıklayan bölümden bir kısım aktarıyoruz :

«Teizm; hürriyet, adalet ve kardeşlik yüksek değerlerinin kurucusu ve koruyucusudur. Olgunlaşmış dinlerde Teizm, bilim esprisiiyle bağdaşan bir dinsel felsefe olup, kâinatın Allah'ın iradesi ve rehberliği altında doğal olarak tekâmülünü kabul etmekte ve Allah'ı bütün kâinatın yaşayan ruhu olarak görmektedir... Teizm'de Allah hakikatin ta kendisidir ve tamamiyet ve mükemmeliyeti kendisinde toplayan bir küldür. Teist O'na doğru dönmekle, O'na yaklaşmaya çalışmakla O'nun güzelliğinden ve kudretinden birşeyler elde edebileceğine inanır... **Bize göre masonluk, iki ucunda iki ekstrem bulunan bir hat boyunca inkişaf eder, bir ucta Teizm diğer ucta hümanizm.»** Konuyu, Sayın Naki Cevat Akkerman Üstadın Mimar Sinan Dergisi 48. sayısında neşredilen felsefi bir yazısından, bir paragraf naklederek bitiriyorum : **«Skoç Ritii ve ona kaynak olan Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar, sembolik derecelerde, evreni**

yaratan ve yöneten Tanrı'nın Varlığına inan ve O'nu savunan (Teizm) Tanrıcilik felsefesi, temel ve en önemli ilkedir.»

Yukarıda arzolunan vesikalara ve otoritelere dayanılarak yapılan açıklamalar topluca şu hakikatları aksettirmektedir :

Muntazam Masonlukta :

- Allah'ın Varlığına ve Bir'liğine inanma koşulunun olması,
- Allah'ın Kutsal Kitaplarda Nazil olmuş (Vahyolunmuş) iradesinin mukaddesatına ve kutsallığına inanılması,
- Ruh'un ölmezliğine inanılması,
- Her masonun dinli olması (Tek Tanrı'li ve Kutsal Kitaplı),
- Ölümden sonraki hayata inanılması,
- Kutsal Kitapların Locada bulundurulması ve onlar açıldan toplantının başlayamaması,
- Üs. Muh.ın Kutsal Kitapları açarken «Hakikat Nuru çalışmalarımızı aydınlatıyor ondan feyz almağa koşalım» diyerek, Kutsal Kitapları Hakikat nuru olarak tanımlaması,
- Yeminlerin Kutsal Kıtaba el basarak yapılması

esaslarının; masonik nizamât, prensip, gelenek, tüzük ve ritü-

ellerin içinde bulunması; Allah ve Din hakkındaki muntazam mason düşüncesinin DEİZM'e değil, evrensel nitelikli olan TEİZM'e dayalı olduğunun ve dolayısıyla muntazam her masonun TEİST nitelikli bir kişi olduğunun belirgin kanıtlarıdır.

EK : Anderson Niz. Md. 1

ve 1929 Beyannamesi

Yusuf KÖKDAMAR

29.3.1988

ANDERSON NİZAMATI'NIN «ALLAH VE DİN HAKKINDA» KI BİRİNCİ MADDESİNİN 1723 ve 1815 METİNLERİ :

1723 Metni : «Mason taahhüdü dolayısıyla Ahlâk kanununa itaat etmekle mükelleftir ve eğer san'atı iyi anlıyorsa ne ahmak bir Tanrıtanımaz, ne de Dinsiz bir sefih olacaktır. Eski çağlarda masonlar bulundukları memleketin veya milletin nezdinde hangi Din cari ise o dinden mükellef tutulurlardı. Şimdi herkesi şahsi kanaatlarında serbest bırakarak insanları birbirinden ayır edebilecek ünvanları ve inançları ne olursa olsun sadece herkesin üzerinde ittifakla mutabık kaldıkları dine bağlanmaları, yani iyi, doğru ve dürüst şerefli afif ve namuslu kimse-

lerden olmaları uygun görülmüştür. Bu sayede masonluk ebediyen birbirlerinden uzak kalmaları mukadder olanlar arasında bir birlik merkezi ve insanlar arasındaki dostluğun tesisine imkân veren bir vasıta olmaktadır.»

1815 Metni : «Mason taahhüdü dolayısıyla ahlâk kurallarına itaat etmekle mükelleftir ve eğer san'atı iyi anlıyorsa ne ahmak bir Tanrıtanımaz, ne de Dinsiz bir kimse olacaktır. **Mason herkesten daha iyi olarak bilmelidirki Allah insanların gördüğü gibi görmez, çünkü insan dış görünüşü görür, halbuki Allah kalplere nüfuz eder.** Bunun içindirki mason vicdanının sesinin aksine hareket etmemekle mükelleftir. Bir insanın dini ve ibadet şekli ne olursa olsun teşkilattan çıkarılamaz, **an şart ki Kâinatın Ulu Mimârına inansın** ve ahlâkın mukaddes vazifelerini ifa etsin. Masonlar her inançtaki faziletli insanlarla kardeşlik aşkının nezih ve sağlam bağlarıyla bağlanırlar beşerin hatalarını şevkatle karşılarlar ve kendi saf hareket tarzlarıyla üstün imanlarının fevkaladeligini ispat çalışırlar. Bunun içindirki, masonluk, iyi ve samimi insanların birleşme merkezidir. Başka türlü olmuş olsaydı birbirlerinden daima uzak kalmış olacak olanlar arasında samimiyeti kurma vasıtası olamazdı.»

**İNGİLTERE BİRLEŞİK BÜYÜK
LOCASINCA 4.9.1929
TARİHİNDE YAYINLANAN
«BÜYÜK LOCALARIN
TANINMASI İÇİN ESAS
PRENSİPLER»
BEYANNAMESİNİN
8 MADDEDEN MÜTEŞEKKİL
TAM METNİ :**

1. Menşein intizamı; yani her büyük locanın usulü dairesinde tanınmış bir büyük Loca tarafından, ya da üç veya daha fazla muntazam loca tarafından nizamlara uygun olarak kurulmuş olması.
2. Evrenin Ulu Mimarına ve O'nun Vahyolunan iradesine inancın, üye kabulü için esas şartı teşkil etmesi.
3. Bütün tekris edilenlerin, vücdanen gayrikabilirücu olarak bağlı oldukları Yüce Vahyî ifade eden Kutsal Kanun Kitabına el basarak, ya da açık tutulan bu kitaba bakarak yemin etmeleri.
4. Büyük Locanın ve localarının münhasıran erkeklerden müteşekkil olması ve localardan hiçbirinin, karma localarla ya da kadın üye kabul eden teşekkül-

lerle herhangi bir masonik münasebette bulunmaması.

5. Büyük Locanın, kontrolü altındaki localar üzerinde mutlak kazâî hâkimiyeti bulunması, yâni, kendini müstakilen idare eden, teşkilâtını ve Obediyansının remzî derecelerini (Çırac, Kalfa ve Üstad) tek başına idare etme kudretini haiz olan sorumlu bir teşekkül olması. Bu derecelere hâkim olmak, ya da bunları kontrolü altına almak isteyen bir Yüksek Şûrâ veya herhangi diğer bir iktidar ile hâkimiyetini paylaşmaması ve onlara tâbi olmaması.

6. Kutsal Kanun Kitabı, Gönye ve Pergelden oluşan üç büyük ışığın, Büyük Locanın ya da Obediyansına dahil locaların çalışmalarını esnasında daima görünürde bulundurulması. Bu üç ışıktan en önemli olanı Kutsal Kanun Kitabıdır.

7. Localar dahilinde hertürlü Dinî veya siyasi münakaşanın kat'i surette yasaklanması.

8. Eski Landmarklara ait prensiplere ve masonluğun örf ve adetlerine sıkı sıkıya riayet olunması.

Masonik Tolerans

Nezih RONA

Tolerans kavramı üzerinde bugüne kadar topluluğumuzda bir çok kardeşlerimiz konuşmalar yapmış, çeşitli görüşler tartışılmıştır. Ayrıca, bir çok değerli Üstadımızın yazıları da kardeşlerimizin yararına sunulmuştur.

Tolerans, Latince «Tolerare» sözcüğünden gelmektedir. Buna göre tolerans, taşınabilecek yükün ve tahammülün son haddini belirtmektedir. Sanayide tolerans, kabul edilmiş olan ölçülerin alt ve üst sınırlarını bildirir. Cumhuriyetden evvel —Maarif Nezareti— Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan —İstılahat'ı İlmiye— Bilim Deyimleri— Broşüründe tolerans, insaf ve müsaade manalarına geldiği bildirilmektedir. Cenap Şehabettin, tolerans karşılığında —Hamuliyet— taşınabilirlik ve ruh ve miz'ac genişliği manalarını tercih ettiğini yazmaktadır. Büyük alim ve filolog E. Littré K.: dev'asa kamusunda: «Tolerans, kendi fikir ve kanılarına ters ve karşıt olan fikir ve düşüncelere tahammül ve sabretme hal ve vaziyeti» olarak ifade etmektedir.

Türkçede, günlük dilimizde tolerans —Müsamaha— diye kullanılmaktadır. Halbuki —Müsamaha— Fransızca (Indulgence) kelimesi-

nin mukabilidir. Endüljans, bir kişinin ahlî kusurlarına göz yummak demektir. Müsamaha, Arapçada ayrı manaya gelmektedir. Yeni Türkçemizde her iki kavram —Hoşgörü— sözcüğü ile ifade edilmektedir. Hoşgörünün Fransızca karşılığı —Négligence— «Neglijans»dır, bu da bir şeyin suç olduğunu bilerek görmemezlikten gelmeyi ifade eder. Görülüyor ki —Tolerans— ile Müsamaha arasında derin bir fark vardır. Tolerans sahibi bir kimse, insanları mantikî hatalarından dolayı suçlamaz ise de, ahlakî kusurlarından dolayı da suçlamadan geri kalmaz. Demek ki tolerans sahibi olanın, Müsamahacı olmaması lâzım gelir. Toleransın eski dilimizdeki tam karşılığının : uysal davranma, müsaadeli, sabırlı, tahammüllü manalarına gelen —Müsaafa— sözcüğüdür.

Tolerans sözcüğünün diğer manaları yanında ayrıca dinî taassub-suzluğu, yani Masonik Toleransı ifade etmektedir. Yazımızın konusunu daha ziyade «Tolerans»ın bu manası teşkil etmektedir.

Tolerans, Masonluğun dokunulmaz prensiplerinin en başında gelir ve Masonluk idealinde yaşayan —Hümanizmanın— insan severliğin ve daha doğrusu, yaratmak istediğimiz Batı Uygarlığını temsil eden insan tipinin, düşünce ve ruh yönlerinden, taşıması gereken niteliklerin temelini teşkil eder.

Tolerans kavramı çok eski devirlerde, Mısırlılar, hatta onlardan evvelki Sümerlerin devrinde bilinmekte idi. Fakat bugünkü anlamda topluma mal edilmesi ise nisbeten modern devirlerde gerçekleşmiştir denilebilir. Tarihin koyu karanlıklarından, özellikle Batı'da M.S. Dördüncü yüzyıldan bu yana insan hak, hürriyet ve moraline yönelen fikir gelişimini —TANRIYA İNANÇ— baskısından —TANRI DÜŞÜNCESİNE SAYGI— Evresine geçiş olarak özetleyebiliriz. Bu geçiş yüzyıllar boyu sürmüş ve ORTODOKSİ, TOLERANS ve LAİSİZM gibi üç ana evreden geçmiştir. Ortodoksi, yani inancın eğilmez, dondurulmuş ve değişmez dogmalara bağlanması neticesi, yüzyıllar boyu insan topluluklarını birbirine düşürüp parçalamış ve vicdan kanoatı uğruna bir çok kanın akmasına sebep olmuş, bir çok düşünür kitapları ile diri diri yakılmışlardır.

Hristiyan âleminde bin yıl süren bu koyu taassup Ortodoksi Evresi, onlara antik espriyi zorla unutturmuştur. Onlara bu espriyi yeniden hatırlatanlar İslam Düşünürleri olmuştur. Bunlar arasında, İspanya Kurtube (Cordoba) Emevî Üniversitesinin ileri gelenlerinden ve Batılıların Averroes olarak tanıdıkları İbn-Rüşd, unutulmuş Arist'o'yu Ba-

tı'ya yeniden kazandırmıştır. Rönesans öncesi devrelerde Kuzey İtalya'yı büyük ölçüde etkisi altına alan İbn-Rüşd'ün bir bakıma Maddecî ve Panteist Felsefesi evvela Paris Üniversitesi, sonrada Vatikan tarafından lanetlenmiştir. Bu davranışları o devirlerde Batı'da insan düşünce ve vicdan hürriyetine yöneltilen baskının en dikkate değer bir örneğini vermektedir.

16. ve 17. Yüzyılın Batılı düşünürleri, bir taraftan Endülüs Araplarından ilham aldıkları gibi, kendilerine Doğu'da komşu olan Anadolu'daki Şamanist kökenli Türk - İslam tasavvufunun o devirde taassup ve dogmatizme karşı amansız bir mücadele veren Mevlevîlik, Bektaşîlik gibi tarikatların simgelediği şaheser Tolerans ve Tolerantizmin etkisi altında kalmışlardır.

Batı'da Rönesans ile başlayan tolerans kavramının halk arasında yaygınlık kazanması, Luther'in —Hristiyan dininde Reform— ile ilgili girişimlerini doğurmuştur. Böylece, tolerans kavramı, kendisini ilk defa dinî dogmalar üzerinde hissettirmiştir. Kilisenin akla aykırı gibi gelen bazı dogmalarına karşı bir protesto niteliğindeki hareket ile birlikte beliren tolerans kavramı, önceleri sadece dinî alanlarda olduğu kadar, sonraları, siyasî alanlarda ve giderek her türlü fikir akımlarında da kendisini duyurmuştur. Bu genelleştirmede İngiliz Felsefî Filozof'u Locke'un fikirlerinin ve bu fikirlerin bütün Avrupa'ya yayılmasında Voltaire'in büyük payı vardır.

Locke, Rönesans'a mahsus çeşitli görüş ve düşüncü, tek bir nizamda yoğurarak, Batı'da insan hak, hürriyet ve moraline yönelişin, geniş anlamdaki Doğu - Batı sentezini meydana getirmiştir.

Neticede, bin yılı geçen bir mücadeleden sonra çeşitli din ve mezheplerin bir barış anlayışı içinde yanyana çalışmalarını mümkün kılan tolerans zihniyetinin simgelediği vicdan hürriyeti, taassuba üstün gelmiş ve bu zafer sık duyduğumuz Masonluğun Genel Tüzüğü, başka bir deyimle Anderson Nizamı diye bilinen belgenin 17 Ocak 1723'de yayınlanması ile noktalanmıştır.

Masonik anlayışın Batı'da doğup olgunlaşması, Tolerans'ın, zamanla Hristiyanlık dışındaki dinlere de uygulanmasına sebep olmuştur. Bu son durum, Birleşik Amerikan ve Fransız İhtilallerinden sonra, Masonik uygulamanın en değerli bir sonucu olan —Devlette Laikizm— in doğmasına da yol açmıştır. Nitekim, 1776 yılından önce Birleşik Amerika'da «İnsan Hakları Beyannamesi» ve bu tarihten 13

yıl sonra da 1789 da Fransa'da «İnsan ve Vatandaş Hakları Beyan-
namesi» adı ile kabul edilip uygulanan ve devletin Laikliğini resmen
açıklayan yasaların her ikisinde, kuşkusuz, Masonik düşünce ve prens-
iplerin uygulanması inisiyatifinden ve dolayısıyla insan hak, hürri-
yet ve moraline yönelen gerçek anlamda Masonik Toleransdan baş-
ka bir şey değildir.





Saygı Üzerine

Aydın Sefa AKAY

En başta kendine hesap verme zorunluluğunu duyabilen, insan olmanın, aynı zamanda bir kişiliğe de sahip olması olgusunu içerdığının bilincinde olan kişi, bu kişiliğine varabilmek için bir takım değerlere dayanmak durumundadır.

Bu değerlerden biri de «Saygı» değeridir. Hiç bir değer, durgun ve seyirci bir davranışla gerçekleşmemektedir. Sevgi değerinin var olabilmesi için bir sevgi eylemi, saygı değerinin var olabilmesi için ise bir saygı eylemi gereklidir. Eylemsiz sevgi veya saygı bir şey ifade etmeyecektir. Toplumlarda mevcut bulunan tüm değerler gibi, «Saygı»da, zamana ve mekâna göre değişiklik gösterir. Biraz

evvel de değindiğim gibi, değişiklik gösteren, **eylemidir**. Yoksa, «Saygı» değerinin anlamında zaman için bir değişiklik olmamıştır. Türkçemizde değişik anlamlarını bir tek «Saygı» kelimesiyle ifade eden bu değer, batı dillerinde her anlam için farklı sözcüklerle ifade olunmaktadır. Latince «Re» (geri, arka) ve «Specere» (bakmak) kelimelerinden türemiş İngilizce **Respect**, genel anlamıyla saygının yerini aldığı gibi, Latince «Venerari - tapmak» kelimesinden gelen İngilizce **Venerate**, yaş nedeniyle hürmet, takdis anlamını taşır. Genel İngilizcede «Revere» hürmet etmek, «Reverence» da, hürmet anlamını daha kuvvetli olarak taşır ki bu kelime de, «Re - geri, ar-

ka» «Vereri - korkmak» Latince kelimelerinden türemiştir. Bir de «Awe» kelimesi vardır ki, hayranlık ve korku ile karışık bir hürmeti ifade eder. Demek ki, bir başka toplumda, gösterilen hürmet eyleminin neville göre, farklı anlamlar taşıyan ve Türkçemizde genelde «Saygı» şeklinde ifade ettiğimiz, bir değer ortaya konabiliyor. Kelimelerle ifadenin, nüanslarını bir tarafa bırakıp, yalnızca ve genel anlamıyla «Saygı»yı toplumlar arasında ve aynı toplum içinde, fakat farklı zamanlarda irdeliyecek olursak, gene, eylemde değişikliklerle karşılaşacağız. Bu, değişik ve farklı saygı eylemlerinin misalleri o kadar fazladır ve malumdur ki ancak bir kaçını sayacağım: Toplumumuz içinde, çok da uzun olmayan yıllar önce bir gencin büyüğünün yanında davranış biçimiyle, bugün arasında fark vardır. Büyüğün yanında içki, sigara içmemek, hatta kahve dahi içmemek bir saygı eylemi olarak ele alınırdı. Toplumumuzda bir kişinin, kendinden yaşça büyük olanına, bey, hanım, amca, ağabey, teyze, abla gibi hitaplar olmaksızın yalnızca ismiyle hitap edebilmesi saygılı bir hareket olarak görülemez. Ancak bir başka toplumda, 15 yaşındaki gencin 60 yaşındaki büyüğüne ismi ile hitap etmesi yadırganmayacağı gibi, bizde «ameca»

şeklinde hitap kadar normal karşılanır.

Dünyada bilimin, teknolojinin gelişmesi, insanların yaşam tarzlarına da bir çok noktada değişiklikler getirmiştir ve getirmektedir. Başarılı insanın eskiden beri alışılmış sıfatlarında değişiklikler getirmiştir ve getirirli olması istenen insan, belli alanlarla kısıtlı bırakılmayıp, her işte veya her alanda ortaya çıkmaktadır. Onore meslekler sayısı yaygınlaşmaktadır.

Bilimdeki süratli tempo, insan yaşayışına da aksetmiş, insanların üretimde aldıkları rolde, beyin gücü giderek adale gücüne oranla daha ağır basmaya başlamıştır. Nasıl ki, eski Yunan'da Sofistler, o çağın gereklerine ayak uydurarak, zamanın düşünme alanı olan Kozmogoni'den uzaklaşmış ve artık «bilgiyi» aramaya başlamışlarsa, çağımızda da, böyle belirgin ayrımlar olmamakla beraber, düşünce alanında değişimler yaşanmaktadır. Düşünme alanındaki gelişmeler veya değişimler, doğal olarak davranış biçimlerine de tesir etmektedir. Bu nedente davranış biçimlerinde beliren farklılaşmaları, «saygı değeri»nin yitirilmesi olarak almamamız gerekmektedir. Ancak, sırf insan olmak ile kazanılan, insanın insana sırf insan olduğu için saygı göstermesi

değeri, bilimin, teknolojinin, kısaca uygarlığın gelişmesi ile zayıflamamalı, aksine kuvvetlenmelidir. Nitekim, gelişmiş ve refah düzeyi yüksek ülkelerde, insanın insana saygısının kimi zaman daha fazla olabildiğini gözlemekteyiz. Çünkü, insana saygı yalnızca yere düşeni kaldırmak, parasız kalana, aç kalana saygı, onun haklarına saygı göstermek, onun kurduğu sistemin yasalarına saygılı olmak, toplumda hak ettiği maddi değerden fazlasını, haksız olarak temin etmemeye çalışmaktır.

Bu açılarından baktığımızda -ne kadar değişkenlik gösterirse gösterebilir- «Saygı» değerinin, yüzyıllardan beri değişmeyen, bir takım temel nitelikleri bulunmaktadır ki bunların başında, sevgi ile yoğurulmuşluğu gelir. «Saygı» bir bakıma, «Sevgi»nin sözsüz veya sözlü ifadesi, kimi zaman sonucu, kimi zaman nedeni olarak da adlandırılabilir. Sevginin yer almadığı bir saygı eylemi, görünümünden öteye gitmeyen ve olsa olsa saht bir kurala uyum gösterme hareketi veya hareketsizliği olabilir. İnsan sevgisi nedeniyle değil de, sırf etrafa ayıp olmasın diye bir otobüste bir yaşlıya yer verme eylemi, sevgiden yoksun olduğu için, saygılı davranış olarak nitelendirilemez.

Mensubu bulunduğumuz toplumun birer seçilmiş taşı olan biz Masonlar, seçilmişliğin içinde taşıdığı anlama uygun olarak ve bu özelliğimizle, toplumun en güzel hasletlerini de taşıyor olmalıyız.

Masonik yaşam biçimini oluşturan değerlerden biri de, «Saygı»dır. Bu değer, «Masonluğa Saygı», «Masonlara Saygı», «Mason Olmayanlara Saygı» gibi kavramlarla birlikte ve hepsinin üstünde «Humanity» (yani insan olma haysiyeti, insanı diğer yaratıklardan üstün kılan bariz, müstesna özellik, fikrî kültür, hür eğitim) kavramı olmak üzere, yüzyıllardır Mason âleminde ifadesini bulmuştur.

Saygı, bulunduğu her yerde, sevgi ile içiçe olmuştur. Yazışmalarımızda, konuşmalarımızda, «Kardeş sevgi ve saygılar sunmak» kalıbında olduğu gibi, sıfat ve derece ayrımı yapılmaksızın, her kardeş diğerine saygı ve sevgisini sunmaktadır. Kardeşler, «Saygı Gösterme» eylemini, yalnızca kâğıt üzerinde ve sözlerle ifade etmekle yetinmemekte, her türlü davranış tarzıyla da birbirlerine göstermektedirler.

Saygı ve sevgi kavramlarına bir de «kardeş sevgi ve saygı» tanımlaması getirilmekle, bu değerlerin, Mason yaşamında,

kuvvetlendirilmiş, -bir anlamda Masonlaşmış- şekli ortaya çıkmıştır. Saygının, sevgi ile iç içe olduğu bu, «kardeş sevgi ve saygı» bağlamında, Harold Lyon'un şu sözlerini nakletmeden geçemeyeceğim: «İnsanların kendilerini koruyacak kürkü ve sivri dişleri olmayan küçük hayvanlara benzediğini unutmuş gibi görünüyoruz. Bizleri koruyan kötü amaçlarımız değil, insanlığımızdır; öbür kişileri sevmek ve öbür kişilerin bize sunduğu sevgiyi benimsemiş yeteneğimizdir. Geceleri bizi sıcak tutan kendi dayanıklılığımız değil, öbür kişilerin bizi sıcak tutmak isteyişlerindeki sevecenliktir.»

Saygı ve sevgi, Masonlukla öylesine iç içe olmuşlardır ki, Masonik yasalar sevmek zorunluluğu konusunda ayrıca bir vurgulama ihtiyacını duymamışlardır. Mason, zaten insan sevgisi ile dolu ve ona saygılı kişilik taşımaktadır. Buna rağmen, davranış biçimleriyle ilgili olarak düzenlemeler yapmaktan da kaçınılmamıştır. Eski Mükellefiyetler (Old Charges)'i oluşturan altı maddeden, «Çalışma Sırasında Cemiyetin İdaresi» başlığını taşıyan dördüncüsünde, «Locanın üst ve alt kademelerdeki nazım ve yöneticilerine, bulundukları makamlarda bütün kardeşler eski mükellefiyetler

ve nizamla uygun şekilde, alacak gönüllülükle, saygıyla ve teahlükle itaat etmek zorundadırlar. Cemiyet her türlü kötü lisan kullanılmasını ve birbirini nezaket dışı adlarla çağırmayı yasaklar ve birbirine kardeş denmesini ve nezaketle hareket edilmesini ister.» ibareleri; beşinci maddede de, «Çalışma sırasında Loca içinde Davranışlar» düzenlenirken; «...üstadınız, nazırlara ve kalfalara gereken şekilde muamelede bulunacak ve onlara saygılı olacaksınız.» ibareleri ve diğer maddelerde de kardeşlerin birbirlerine karşı saygılı davranmalarını, nazik davranışlar içinde olmalarını öngören ifadeler yer almaktadır.

Masonluğun, yüzyıllardır, Dünya'nın değişen şartlarında ve birbirinden farklı toplumlarında, -küçük uygulama farklılıkları dışında- hepsini, yani tüm zamanı ve mekânları kapsar biçimde var olabilmesinin nedenlerinden biri de, eski geleneklerine, örf ve âdetlerine bağlı olmasıyla birlikte devamlı kendini yenileyen dinamik niteliğidir. Masonluk, o kadar toplumlar üstü ve hatta çağlar üstü kalmıştır ki, üçyüz sene önceki bazı kurallara bugün de uymakla birlikte, en yeni düşünceleri de üretebilme ve paylaşılabilmeye ön almaktadır.

Yüzyıllardır, geçerliliğinden hiç bir şey kaybetmemiş olan ve Masonluğun daima diri ve yeni kalmasını sağlayan temel Masonik ilkeler, bu özellikleri ile, bulundukları zaman dilimine münhasır kalmamışlar, evrensel niteliğe sahip olmuşlardır.

Salt yenilik olsun diye ve Masonluğun bu yapısını göz ardı ederek temel ilkelerden uzaklaşmış, Mason toplumundaki «consensus»tan ayrı düşmüş bulunan tutum ve davranışlar, belki bir süre için bulunulan zaman dilimi ile yüzeysel olarak uyum gösterebilirler. Ancak, bu yapay yenilik, durmadan ilerleyen zamana göre, çok geçmeden, geri kalmaya mahkûm olacaktır. Çünkü zaman hızla akıp gitmekte, her türlü sosyal olaylar, kurumlar, zamana ve tekâmüle ayak uydurabilmek için çaba sarfetmekteler. Çabalarının yerindeliği, yeterliliği ile çağ ve mekânla uyum sağlayabilirtiliği ölçüsünde, ya tarihe karışmakta veya varlıklarını koruyabilmektedirler. Masonluk ise, evrensel niteliği ile bu çeşit çabaların dışında kalabilmektedir. Masonluğu, bu evrensel niteliğinden uzaklaştırıp, dar bir zaman ve mekân içine hapsedecek yöntemlere müsamaha etmemek, Mason olarak ve Masonluğun koruyucusu olarak en başta gelen görevlerimizdendir.

Masonik saygı, doğal olarak, kurallara uygun davranış biçimini gerektirir. Ülkemiz masonları Üstad sözcüğünü kullanırken, herkesten ayrı olarak, «Usta» kelimesini kullanmanın, ritüellerde belirli çalışma biçimlerine ilâveler yapmanın veya değiştirmenin, tüzüklere, yasalara, Büyük Üstad emirlerine uymamanın, kurallara karşı gelmek suretiyle ayrıcalık yaratmanın, tüm bunlara uyan kardeşlere karşı pek de saygılı bir davranış olduğu söylenemez. Bu kabil davranışlarda bulunan kardeşler davranışlarının doğruluğuna emin olduklarına göre, tek yapacakları, kurallara uygun şekilde ve belirlenmiş yöntemlerle, diğer kardeşleri de ikna suretiyle birlikteliği sağlamak olacaktır. Aksi takdirde, «benim yaptığım doğru, ben biliyorum, geri kalan yanlış ve bilmiyor.» yapısında bir kişilik ortaya çıkacaktır ki, Mason sıfatına, bu kişiliğin uygunluğu çok şüphe götürür. Kardeşe saygı, ayrıcalık yaratarak değil, birlikteliği temin suretiyle olmalıdır. Farklı düşünceler, yorumlar, bulundukları düşünce forumuna zenginlik getirirler. Ancak, düşüncelerin, yönemsiz izharı ancak karmaşa getirir.

Kimi zaman, öz ve biçim hakkında karşılaştırmalı tartışmalar yapılırken, biri veya diğeri le-

hine kantarın topuzunun kaçırıldığı olmaktadır. Oysa, «öz»den yoksun «biçim», kuru bir gösteri mahiyetinden öteye gidemeyecektir. «Biçim» ise, bir anlamda, «öz»ün ifadesidir. Masonlukta, özün, sembollerle ifade olunması ve belirli davranışlar, hareketler, simgelerle canlandırılması, evrensel nitelik kazanmasında çok önemli bir etken olmuştur.

Masonların birbirlerine karşı davranışlarındaki «Saygı» unsurunun önemi, izahtan varestedir. Bununla beraber, her geçen gün daha hızlı dönen Dünya'nın çarklarının, kardeşlerimizi olumsuz yönde ne derecede etkilediği, üzerinde durulması gereken bir konudur. Kardeşliğin verdiği teklifsizlik ve samimiyet ortamının, lauballiğe yol açmayacak dozda kalmasına özen göstermek gerekir. Esasen, Mason olmuş kişi, bu ayırımı yapabilecek yapıdadır. Mabedde çalışmalar bitip, sulh ve sükûn içinde dağılmadan önce, Üstadı Muhterem; «Tesviyenin gösterdiği gibi bir hizada ve eşit olarak» dağılmacağını söyler. Kapanan çalışma, günün çalışmasıdır. Oysa, Loca, her yerde vardır ve kesintisiz devam etmektedir. Üstadı Muhterem ise, Locanın başkanı, yetkili tek temsilcisidir. Kendisine, evleviyetle sıfatı nedeniyle tüm kardeş-

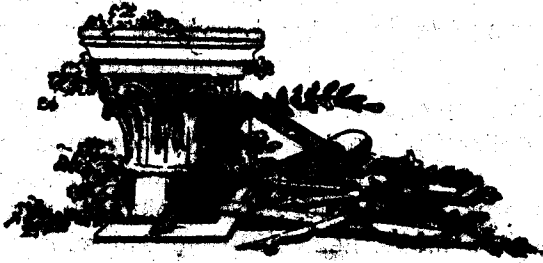
ler gerekli saygıyı göstermek durumundadırlar. Üstadı Muhterem ise, o saygıyı celbetmekle ve kardeşlerden beklemekle yükümlüdür. Burada da görülmüyor ki; Masonlukta görevler, statüler nedeniyle saygı göstermek kadar, saygıyı celbetmek ve beklemek te bir görevdir. Bunda tevazu söz konusu olmaz.

Loca ile ilgili görevlerimizi harici âleme taşımayan bizler, harici âlemedeki sıfatlarımızı da mahfilin dış kapısında bırakmaktayız. Harici âlemede bir Masonun hocası, şefi, müdürü, patronu, âmiri veya memuru, artık mahfilde yalnızca kardeş sıfatını taşımaktadır. Sütunlarda oturan kardeş, Masonik kıdemli ne olursa olsun, sözü mutlaka sütununun nazırından isteyecektir. Sekreter veya Doğu'da oturan bir muhterem kardeş ise, sözü yalnızca Üstadı Muhteremden alabilecektir. Nasıl, sütunlarda oturan bir kardeş, nazırını atlayıp, Üstadı Muhteremden söz alamayacaksa, sözü Üstadı Muhteremden alma konumunda bulunan bir kardeş de, bu hakkını kullanmamazlık edemeyecektir. Mahfil içinde herhangi bir yerde, merdivenlerde, girişte, salonlarda karşılaşan kardeşler, birbirlerini tanımasalar da, en azından kardeş olduklarını biliyorlardır. O halde, bir se-

lâmı esirgemek, pek de saygılı bir hareket olmasa gerekir.

Bu örnekleri daha da çoğaltmak mümkün. Her kardeş, şöyle bir düşündüğünde, bunlardan başka bir çok örnek sıralayabilir. Esas olan, bunların listesini

çıkarmaktan ziyade, temelde sevgi ile yoğrulmuş saygıyı, Masonik törelerimize uygun olarak muhafaza etmek ve tüm konuşmalarımızda, suskunluklarımızda, davranış ve tutumlarımızda, kısaca, yaşamımızda göstermektir.



Konfuçius Felsefesi ve Masonluk

V. H. SADACCA

Konfuçius, Hintlilerin Buda'sı ve Yunanlıların Sokrates'i gibi bir öğütçüdür. Milâttan 551 sene evvel dünyaya gelip 72 yaşında ölen bu filozof, zekâsı ve güzel ifadesi ona geniş bir şöhret sağlamış ve etrafında büyük bir halk kitlesinin toplanmasına amil olmuştur.

Din, düşünce ve efsaneleri pratikleştirmiş ve en ideal insanî kaideler haline getirerek insanların bu düntada mutlu ve düzenli bir hayat sürmeleri yolunda fikirlerini toplamış, en küçük ünite olan aileden başlayarak toplumu düzenleme yolunu tutmuştur. Onun nazârında müttekâmil insan, hemcinsine yardım eden, tevazu ve müsamahayı elden bırakmıyan, başkalarına saygı gösteren, vicdan hürriyetini benimseyen kimse idi. Böyle bir insan yürüdüğü yolda nur saçarak karanlıkları aydınlatır, gözyaşlarını dindirir, soluk benizlere hayat ve mutluluk yaratır.

Çin'de bütün insanların hayatlarına şekil vermekle kalmamış, bu memleketin sınırlarını da aşarak Kore ve Japonya'ya da yayılmıştır. İnsanların birbirleriyle olan münasebetleri teşkil eden felsefesiyle hümanizm'in temelini atan bu bilginin kurduğu doktrine Yu-Kiau, yani okumuşlar okulu ismi verilmişti. 25 asır sonra dahi, halâ büyük insanlar arasında hatırlanmasına sebep olmuştur. Kendi devrinde olduğu kadar fikirleriyle, doktrinleriyle bugüne dek sevilen bu zâtın en belirli niteliklerinden biri, insanın Tanrı ile olan ilgilerini gelenek-

lere bırakması ve bu dünyada mutlu ve düzenli bir yaşam içinde olması arzusuuydu. Bu bakımdan din mevhumu onun nazarında, insan karakterinin iyi yolda gelişmesi, hümanist fikirlerinin dünyaya yayma felsefesidir. Bir idareci olduğu kadar bir sosyolog olarak da devrinde nur saçmıştır. Muhtelif cepheleriyle tahlil edildiğinde, her-kese karşı nazik, görgü kaidelerine çok riayet eden sakin karakterli, metafizik münakaşalardan kaçtığı nispette, iktisadî sosyal ve ahlaki mevzularda fikirlerini geniş bir şekilde ifade ederdi. Onun en büyük prensiplerinden biri de ananelere hürmetkâr olmak ve realist bir ahlûka bağlanmaktır.

Konfüçüs'u 2 cepheden etüd etmek gerekir : Birincisi ahlâki, ikincisi sosyal cepheleridir. «Bir davanın hakimliğini yapmakta herhangi bir kimse kadar muktedirim, fakat asıl arzu edilecek husus, mahkemelere ihtiyaç kalınmayacak bir ortamın, bir yaşamın sağlanmasıdır, derdi.

Çin imparatorluğunda adalet-bakanlığında yaptı, incelmeleri sonuncunda, insanları suç işlemeye ve yasaları çiğnemeye yönelten faktörlerin, fakirlik ve cehalet olduğunu, bu durumların ortadan kaldırılması halinde ülkede suç işleyenlerin azalacağını, cahilliğin ortadan kaldırma yolunun eğitim olduğunu, insanlara yararlı ve kazanç sağlayacak işler yapmaları öğretildiğinde de dürüst bir yaşamın sağlanabileceğini anladı. Böyle iyi bir topluluğun yetiştirilmesi felsefesi üzerinde senelerce duran Konfüçius, insanların şahsî gayretlerindeki önemini de belirtti.

I. Derecedeki ritüelimizde, ahlâki değerlerin toplumun bütün fertlerince benimsenmiş olmasına, her alanda aklın ve bilginin kurulmasına bağlıdır der.

Bir sosyolog olarak sevgi ile ilgili fikirlerine gelince:

Bir iyiliği, bu dünyada mükâfatını göreceğiniz için değil, sadece iyilik yapmaktan haz ve sevinç duyduğumuz için yapmak, iyiliği sevmektir. Bu sevginin mükâfatı yine kendisidir. Sevgi herşeyi güzelleştirir, barış getirir, sevgi ile dolu bir kalp yanlış bir şey yapamaz derdi. Yine I. Derecedeki ritüelimizde sevgi ateşinin parladığı yerde kör inançların doğurduğu karanlık ve düşmanlık barınamaz; biz insanlar ve toplumlar arasında sevgiyi yok edip düşmanlık tohumları eken her türlü taassubun karşısındayız, bizim yolumuz ışık ve sevgi yoludur, herşeyin esası insanları sevmektir der.

Öğütleri şöyleydi : Daima doğruyu arzula, iyiye sıkıca tutun, sevgiyle dolu san'atla ilerle, ana babaya karşı verilecek sevgi bir eviâdın en büyük ödevidir, insanlarla iyi geçin, sadık bir dost olun, kötülüğe iyilikle karşılık verin, insanları sevin, size yapılmasını istemediğiniz bir şeyi başkalarına yapmayın. Aile içinde etkili olmaya başlayan Konfücius çevresine şefkat ve sevgiyi yayar, topluma ahenk içinde yaşamayı öğretir.

Ahlâksel tarafları ise : Özetlediğim prensipleri şu 5 temel değerden ibarettir.

- 1) En geniş bir şefkat anlamında kullanılan **İnsanîyet**.
- 2) Herkese eşit muamelede bulunmak ve herkese hakkını vermek olan adalet.
- 3) İnsanlığı her çeşit gerilemelerden ve bozukluklardan kurtaracağı için din ve adetlere riayet.
- 4) Bir insana ruhî zevk temin eden **doğruluk**.
- 5) İnsanı iki yüzlülüğe ve yalancılığa götüren yapmacık tavır ve hareketlerinden çekinmeyi emreden **sadakat ve hüsniyet**.

İnsanın tam ve mükemmel bir hale gelebileceğine inanan Konfücius, insanlar arasında sınıf ayırımı yapmaz. Sınıf olarak tercüme edilen LE kelimesinin karşılığı ırk anlamına geldiğini söylerler. Asrımızda bile ırk ayırımının nelere sebep olduğunu düşünürsek bu düşünürün 2500 yıl önceki bu fikrin değerini daha iyi anlamış oluyoruz. Bütün insanların kardeş olduklarına inanır.

Şiddet ve kine kapılan, korku ve endişe içinde olan, hüzün ve ümitsizliğe kapılan doğru yolu bulamaz der.

Öğütlerinden bazı özetler :

Saygı değer birini görürsen onun gibi olmayı düşün, saygı deymez biriyle karşılaşsan kendi içini gözden geçir, yerinde olmıyan bir saygı dalkavukluk olur, yersiz bir ihtiyat korkaklık olur, yerinde olmıyan bir cesaret isyan olur, bir doğru sözlülük kabalık olur.

Yalnızken ciddi ol, görevin başında saygılı ol, başkalarıyla ilişkilerde vicdanlı ol.

Üstün kişinin düşündüğü 9 şey vardır : Bakarken aydın görmeye gayret eder, dinlerken ifadedeki kavramı düşünür, yüzünün ifadesinde

huzurlu olmayı düşünür, davranışlarında saygı sağlamayı düşünür, sözlerinde doğruluğu düşünür, işlerinde dürüstlüğü düşünür, şüphelerinde sorgudan kaçınmamayı düşünür, kızgınlığında doğacak sonuçları düşünür, borcunu ödemeyi düşünür.

Bilgili insan 3 düşünceyi kendinden uzak tutamaz :

- 1) Gençlik devrinde araştırmada bulunmayan yaşlılıkta ehliyetsizleşir.
- 2) Bilgi nakletmeksizin ihtiyarlıyan ölümünde unutulur.
- 3) Varlıklı olupta vermeyen büyük sefalet içinde olmaktan farksız. Nasıl dua edileceğini soran bir okuruna şöyle demiş:

Benim duam yaşamımdır, insanın amacı iyi ve uzun yaşamak olmasıdır. Ölümden sonra ne olacağını soranlara «sen daha yaşamın ne olduğunu bilmiyorsun, ölümden sonrasını nasıl bilebilirsin? Anlaşılabileceği vechile O, Buda ve Sokrates gibi metafizik yapmadı sadece acı çeken insan yığınlarını yatıştırmaya çalıştı. Konfüciuse göre ölümden sonrası bilinmemelidir, çünkü insanlar ölümden sonra yaşanmadığını bilirlerse ölümlere saygı göstermezler, ölümden sonra yaşadığını bilirlerse sevdikleri ölümlere bir an önce kavuşmak için canlarına kıyarlar, en iyisi hiçbir şey bilmeden yaşamaya katlanmaktır. Yapılmış bir günahın affedilmeyeceğine inanmış, günahların ibadet, tövbe ve kefaretle affedileceği ümidi çok defa din ve ahlâkın gayelerine uymayan suçların tekrarlanmasına sebep olacağını düşünmüştür. Yaradılışlarında bütün insanlar birbirlerine yakındır ancak alışkanlıklarla birbirlerinden uzaklaşırlar der. Anlaşıyor ki bir filozof mutlak surette ruhun temizliğine ve insani münasebetlerin karşılıklı itimada dayanan disiplinini muhafaza eder. Bu sebeptendir ki Konfücius'u tetkik eden tarihçiler kendisine bir ahlaksal enerji kaynağı sıfatını vermişlerdir.

Faydalı olan 3 çeşit dostluk : Dürüst insanlarla, dengeli insanlarla, ve tecrübeli insanlarla dostluk faydalıdır.

Zararlı olan 3 çeşit dostluk : Yüze gülücüklerle (yani hipokrit insanlarla) içinden pazarlılarla ve gevezelerle dostluk zararlıdır.

Faydalı olan 3 çeşit zevk vardır : San'at ve kültür yolu ile benliğini yükseltme zevki, başkalarının meziyetleri üzerinde konuşma zevki, boğazına düşkünlük zevki zararlıdır.

Görgü konuları ile ilgili fikirlerinden bazıları :

Yaşlı bir beyin yanında bulunurken kaçınılması gereken 3 kusur vardır : O sana söz söylemeden konuşmak, terbiyesizliktir. O sana söz söylediği zaman cevap vermemek bu içinden pazarlıktır. Onun yüzünün ifadesine bakmadan konuşmak bu da körlüktür der.

Üstün kişi 3 şeyden kaçınır :

Çocukluğunda, hayatın kuvvetine, güçlerine sahip olmadan şehvetten kaçınır. Erkeklik çağına geldiği zaman hayat güçlerinin en üstün olduğu vakit kavgadan kaçınır. İhtiyar olup hayat güçleri çekildiği zamanda cimrilikten kaçınır.

Bilmek isteyen sorar, ehil olmak isteyen araştırır, vermek isteyen ikram eder, iyilik isteyen gayret eder.

Devlet işlerindeki düşüncülerine ait fikirleriyle bu düşünürü, kendi halkı adil, demokratik görüşlere sahip bir kimse olarak tanırlardı.

«Üç orduluk bir kuvvetten komutanını alabilirsin, ama halktan birinin iradesini elinden alamazsın».

Konfücius, iyi bir insanın yetiştirilmesi üzerinde uzun uzun duran ve bu hususta şahsi gayretlerin de önemini belirten bir şahsiyetti.

Pekin'de muhteşem bir Konfücius tapınağı, bu büyük insanın hatırasını ebedileştirmiştir.

insanlık mabedinin inşasında kullanılan ve Masonluğun esasını teşkil eden ham taşı yontma cabalarıyla bir benzerlik görmemek kabil değildir.

Bir Düzeltme

Halûk BİTEK

Muhterem Üstadım,

Mimar Sinan Dergisinin 71. ci Mart 1989 sayısının 44. sayfasında yer alan Sami Gür'ün K.in «Mabet» başlıklı yazısında gözüme çarpan bazı yanlışlıkları, kardeşlerimize farkında olmadan hatâlı bilgi verilmesini önlemek ve bu hataları tashih etmek maksadı ile bilginize sunuyorum.

1. 45. sayfanın 6. paragrafında «Mevleviler Sema dedikleri salonda zikrederler, Sema Mevlevilikte dünyada ayin yapmayı anlatır. Bu durum Masonluktaki (dünya mabedi) kavramını a-nımsatır.» denilmektedir.

a) «Sema» salonun adı değil

yapılan törenin adıdır. Sema yapılan salona «Semahane» denir.

b) Mevlevilikte, diğer tarikatlarda olduğu gibi, tören sırasında «zikr» yoktur. Yalnız «ism-i Celâli çekmek» tabir olunan ve K.U.M. adını tekrarlamak vardır ki, gerektiği zaman dergâhın herhangi müsait bir yerinde veya Mevlevi dervişinin evinde yapılabilirdi. Mesela ölüm döşğinde olan bir dervişin yatağı çevresinde olduğu gibi.

c) «Sema Mevlevilikte dünyada ayin yapmayı anlatır» cümlesi ile de maalesef hemfikir değilim, zira, her ne kadar semboller her şahsa göre çeşitli şekillerde tefsir edilebilirlerse de, ummun mutabık kaldığı bazı temel

tefsirler vardır. Bu açıdan bakılırsa Sema, müzik ve ses ile birlikte, bir nevi uhrevi âleme giriş yoludur. K.U.M. ile ruhen birleşme yoludur. Semazen maddi ve manevi âlem arasında bir nevi katalizatör vazifesini görür.

Manevi âlemden aldığı nimetleri madde âlemine, kendisine pay almaksızın, dağıtan bir aracıdır.

2. 46. sayfanın 6. paragrafında Hazreti Süleyman Mabedinin adının «Kutsalların Kutsalı» olduğu ifade edilmektedir. Maalesef bu da yanlıştır.

a) «Kutsalların Kutsalı» (İngilizce : Holy of the Holies) Mabedin içinde Ahit Sandığının bulunduğu odanın adıdır ki buraya «Kohen Gadol» denilen baş rahip'ten başkası giremezdi. Bunun Localarımızdaki karşılığı Yemin Kürsüsünün etrafındaki üç ışığın ortasıdır. Buraya da

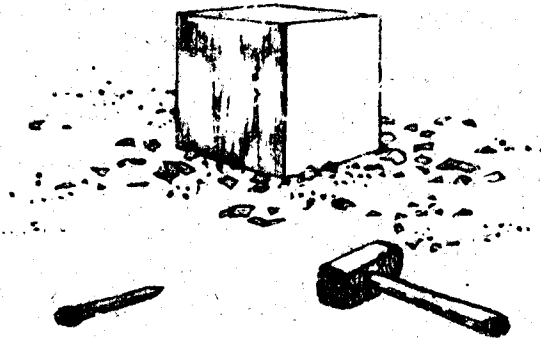
Üst. Muh.lik mertebesine erişmemiş bir kardeş giremez.

b) Hazreti Süleyman Mabedi 3 kere değil 2 kere yapılmış ve yıkılmıştır. İlk yıkılış İbrani takviminin Av ayının 9 unda Babil'li ler tarafından, ikinci yıkılış ise, yıllar sonra, tesadüfen gene Av ayının 9 cu günü, Roma'lılar tarafından olmuştur, ki Av ayının 9'u halen matem günü olarak anılmaktadır.

Muhterem Üstadım, bu tashihlerimi yapıcı olarak kabul edeceğinize inanarak ve şahsınızda sizin ve tüm Mimar Sinan Lo. kardeşlerinin ve Sami Gür'ün K.in müsamahasına sığınarak gönderiyorum.

Kardeşçe sevgi ve saygılarımla,

Halûk Bitek
Freedom Muh. Lo.



Localarda Verilen Konferanslar

İSTANBUL

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İdeal	E. Necdet Ergan	M.:’lukta Yaşam Felsefesi	12.6.1989
Ülkü	Ersin Alok	Dia Gösterisi ile Anadolu Mabetleri	8.6.1989
Sevgi	C. Memduh Altar Bozkurt Kuruc H. İbrahim Göktürk	Sempozyum Sanat ve Masonluk	24.6.1989
Hakikat	Spiro Pandelara	L.:’da ve Dış Âlemde M.:’luk	1.6.1989
Ahenk	Kemal Danacı	M.:’luk Tarihinden.	7.6.1989
Ülke	Adnan Sütmen	Sembolizma	30.5.1989
Hulus	Konstantin Doykos	Yazlık Güneş Değişikliği	21.6.1989
Freedom	Ölcay Musaoğulları	Fransa’da M.:’luk ve Les Neuf Soeurs L.:’sı	11.5.1989
Pınar	Fikret Doğan Aykan	M.:’luğun İnsancıl İlkelerinin Türkiye’deki Sosyal Hayata Yansıması	30.5.1989
Sevenler	Salim Rıza Kırkpınar	Şiir Bahçesinde Bir Gezinti	9.6.1989
Hisar	Reşit Ata	Victori (Avustralya) Birleşik Büyük L.:’sının 100. Yıl Törenlerinden İzlenim	6.6.1989
Üçışık	Sayhan Bilbaşar	Layoş Koşut	5.6.1989

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Gün	Sütünlarin İştiraki ile	Sempozyum (Niçin Masonluk) Sempozyum (Hırslardan Arınma - Tolerans Kavramlarının M.: 'in yorumu)	17.5.1989 31.5.1989
Başak	Raif Günel	M.: 'lukta disiplin	8.6.1989
Meşale	Faruk Aytekin Nizam Güroy Zafer Önarar	M.: 'luğun Dünü, Bugünü, Yarını	7.6.1989
Yeditepe	M. Ayhan Onum	Tekliften Tekrise	25.5.1989
	Panel Yakup Taragano Oktay Oğuzlu Ferhan Dincer Osman T. Tümay Yöneten İlhan Aran	Niçin M.: 'luk	8.6.1989
ANKARA			
Uyanış	Şarlı Şensoy	Ümit Eden İnsan	16.6.1989
Doğuş	Salih Tuğay	Türk M.: 'luk Tarihi	27.6.1989
Yükseliş	Macit Arıyürek	Benliğe hâkimiyet	1.6.1989
	Ethem Sena Çınar	Geçmiş ve Gelecek	15.6.1989
Bilgi	Nahit Renda	Konuşma Adabı	7.6.1989
Barış	Vural Olcay	Ahlak Düşüncesi	5.6.1989
	Saffet Yatağan	Türkiye'de Turizmin Bugünü Yarını	19.6.1989
Yıldız	Can Arpac	Avustralya'dan M.: 'lik izlenimler (Kaset - Dia)	8.6.1989
	Orhan Eken	M.: 'un Temel İlkeleri ve K.: ' D.: ' Avadanlıkları	22.6.1989
Arayış	Zübeyir Han	Kuzey Doğu ile Sohbet	6.5.1989
	Teoman Güre	B + J + K = 32	20.6.1989
Üçgöl	Tayfun Kalkan Ender Ergun	Teknolojik Gelişme Karşısında M.: 'luk	14.6.1989
Ahiler	Ertuğrul Göksel	Akıl ve Hikmet, Kuvvet, Güzellik	22.6.1989
	Muammer Şahin	Düşünce Odası	22.6.1989
Çağ	Selçuk Geçim	Soğuk FÜZYON	28.6.1989

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Çağ	Mete Ataç	Çıracık Sohbeti	14.6.1989
Atanur	Coşkun Ertürk	Sevme Sanatı	19.6.1989
Erdem	Ferit Sanvar	RAM	30.5.1989
Denge	Sermet Özener İbrahim Güray	Müzik ve Müziğimizin Sorunları	13.6.1989
	Pars Kutan Haluk Alatan Aytekin Ülgen Mustafa Özger Ahmet Odabaşıoğlu Nejat Evis	FORKLOR	28.5.1989
Tolerans	Taylan Lünel	L.'nin Mukaddes Kelimesi	10.5.1989
Kutup Yıldızı	Tuncay Kesim	Düşüncenin Evrimi	18.5.1989
	Bozkurt Güvenç	Çağdaşlaşmamı Yoksa Batılılaşmamı	15.6.1989
Çukurova	Uğur Türkmen	Sembolizma	15.6.1989

İZMİR

Nur	Şenol Ertaner	L.'nin Büyük ve Küçük Nurları	2.5.1989
	Muharrem Şen	Sebat ve Hamtaşı Yontmak	16.5.1989
	Salih Vural	Evrenin Geometrik Üstadı	30.5.1989
	Ali Çamlıbel	Güven ve Sadakat	3.5.1989
Promethee	Ethem Postacıoğlu	Hakikat	26.4.1989
	Işık Tuğlular	Kardeşlik Zinciri	10.5.1989
	Claude Fantasia	Eski Mısır ve M.'luk	24.5.1989
Gönül	Çetin Erokay	Güzellik	4.5.1989
	Ersen Tepecik	Akıl Hikmet	20.4.1989
	Mustafa Karagöz	Kuvvet	20.4.1989
	Hakan Yüceyar	1. D. Avadanlıkları	15.6.1989
	Kayhan Moral	İnsan Evrenselliği ve M.'luk	15.6.1989
İrfan	Kublay Kotan	Sebat ve İrade	5.6.1989
	Ahmet Kasım Sezgin	M.'lukta İntizam	5.6.1989

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Ümit	Kuthan Savaşçın	Neden Tanrı İnancı?	16.5.1989
	A. Tuncay Eyyüce	CETVEL	27.6.1989
Eylem	Bekir Grebene	Dinamik Açidan M.:’ık Savunma	15.5.1989
	Üner Birkan	Bir K.:’e Mektuplar	29.5.1989
	Orhan Akbaş	1. D. Ritüelinin Açıklaması	26.6.1989
Ege	Ali Rıza Zümreoğlu	Mevlana ve M.:’luk	15.6.1989
	Katkılar - Rahmi Ayhan		
	Ali Rıza Ayder		
	Haluk Tosuner		
Işın	Gündüz Erimez	M.:’luk ve Sevgi	19.6.1989
	Ercan Ülkü	M.:’luk ve Akıl	19.6.1989
Üçsütun	Hakkı Analı	Tolerans	11.5.1989
	Onur Özsoy	Ahilik	11.5.1989
	F. Zühtü Ural	Sorumluluk	25.5.1989
	Ahmet Sert	M.:’lukta Yardımlaşma	25.5.1989
	Seymen Bilginer	Kal D.:’ Düşündürdükleri	15.6.1989



MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. Message From The M.W. Grand Master Orhan ALSAC
7. Documents In The G.L. Of England Archives
Concerning Turkey (Part 4) Celil LAYIKTEZ
14. The Statutes Of The Turkish
National Grand Orient Refet ÖKERMAN
30. What Are the Islamic
Philosophers Saying? Naki Cevad AKKERMEN
40. Deism And Theism In Freemasonry Rağîl TEMEL
44. The Problems Of Turkish Youth Raşat TESAL
49. On God And Religion Yusuf KÖKDAMAR
59. Masonic Tolerance Nezih RONA
63. Respect Aydın Sefa AKAY
70. Confucian Philosophy and Masonry V.H. SADACCA
75. A Correction Halûk BİTEK
77. News From Lodges Mimar SİNAN

Adress : 25. Nuruosmaniye Sokağı - Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR: 1989

NO: 73